उपविधान समिती

(बारावी महाराष्ट्र विधानसभा)

चौथा अहवाल

(२०१३)

सत्यमेव जयते

(दिनांक १ ऑगस्ट, २०१३ रोजी विधानसभा/विधानपरिषदेस
सादर करण्यात आला.)

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
विधान भवन, मुंबई
२०१३

उपविधान समिती

(बारावी महाराष्ट्र विधानसभा)

चौथा अहवाल

(२०१३)

उपविधान समिती

(सन २०१२-२०१३)

(१) श्री.गणपतराव देशमुख,वि.स.स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री.माणिकराव कोकाटे, वि.स.स.

(३) ॲड. यशोमती ठाकूर, वि.स.स.

(४) श्री.बलदेव खोसा, वि.स.स.

(५) श्री.आप्पासाहेब सा.रे.पाटील,वि.स.स.

(६) रिक्त

(७) श्री.संजय वाघचौरे, वि.स.स.

(८) श्री.प्रमोद जठार, वि.स.स.

(९) डॉ.सुरेश खाडे, वि.स.स.

(१०) श्री.विजयराव औटी, वि.स.स.

(११) श्री. अशोक शिंदे, वि.स.स.

(१२) श्री. राम कदम, वि.स.स.

(१३) श्री.राजाराम ओझरे, वि.स.स.

(१४) श्री.अनिल गोटे, वि.स.स.

(१५) श्री.माणिकराव ठाकरे, वि.प.स.

(१६) श्री. विजय सावंत,वि.प.स.

(१७) ॲड.जयदेव गायकवाड, वि.प.स.

(१८) श्री.संजय पाटील, वि.प.स.

(१९) ॲड. अनिल परब, वि.प.स.

(२०) श्री. सुमंत गायकवाड,वि.प.स. (निमंत्रित)

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) डॉ.अनंत कळसे, प्रधान सचिव

(२) श्री.जि.म.भोळे, उप सचिव

प्रस्तावना

मी, उपविधान समितीचा समिती प्रमुख, समितीने तिच्या वतीने मला अहवाल सादर करण्यास अधिकार दिल्यानुसार समितीचा सन २०१२-२०१३ या वर्षातील कामकाजासंबंधीत चौथा अहवाल सादर करीत आहे.

या अहवालात समितीने ५ प्रारुप अधिसूचना व ३८ अधिसूचना विचारात घेतल्या.

समितीने जलसंपदा विभागाची (प्रारुप अधिसूचना क्रमांक १७), गृह विभागाची (अधिसूचना क्रमांक ३४), ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाची (प्रारुप अधिसूचना क्रमांक ५ व अधिसूचना क्रमांक ३४ एकत्रितरित्या) तसेच उर्जा विभागाच्या (तीन अधिसूचना क्रमांक ७५, ७६ व ७८) या अधिसूचना विचारात घेऊन या अधिसूचनांसंदर्भात दिनांक ४ जून, २०१३ रोजी संबंधित विभागाच्या सचिवांची साक्ष घेतली.

तसेच सामान्य प्रशासन विभागाच्या (प्रारुप अधिसूचना क्रमांक २३) संदर्भात सामान्य प्रशासन विभाग, वित्त व नियोजन विभाग आणि माहिती व तंत्रज्ञान विभागाच्या सचिवांची दिनांक ४ जुलै, २०१३ रोजी साक्ष घेतली. त्याखेरीज समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ ते ४ जुलै, २०१३ या कालावधीत दिनांक ३० एप्रिल, २०१३; ८, १५, २२ मे, २०१३; ४, १२, १९, जून, २०१३ व ४ जुलै, २०१३ रोजी अशा एकूण ८ बैठका घेतल्या.

या बैठकांमध्ये समितीने ५ प्रारुप अधिसूचनांचे व ३८ नियम प्रसिध्द करणाऱ्या अधिसूचनांचे परिक्षण केले. समितीने दिनांक ३१ जुलै, २०१३ रोजी झालेल्या बैठकीत प्रारुप अहवालावर विचारविनिमय केला आणि तो संमत केला.

विधान भवन
मुंबई,
दिनांक : ३१ जुलै, २०१३.

गणपतराव देशमुख,
समिती प्रमुख,
उपविधान समिती

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक (१)	विषय (२)	पृष्ठ क्रमांक (३)
	गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग	
(एक)	**अधिसूचना क्रमांक ३४ (सन २००९) :** 'मुंबई दारूबंदी (ग्रामसभा ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/ महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ११०८/सीआर-७/इएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८	१
	उद्योग, ऊर्जा व कामगार (ऊर्जा) विभाग	
(दोन)	**अधिसूचना क्रमांक ७५ :** महाराष्ट्र राज्य नियामक आयोग (राज्य ग्रिड संहिता) विनियम,२००६ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ-१५१/(राज्य ग्रिड संहिता)/०३३८, दिनांकित १५ फेब्रुवारी, २००६.	१२
	अधिसूचना क्रमांक ७६ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (माहितीच्या नियमित नोंदी ठेवणे व सादर करणे) विनियम, २००९ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/ प्रशासन २११/ २००९-१०/७७४, दिनांकित २१ एप्रिल २००९.	१२
	अधिसूचना क्रमांक ७८ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/लिगल/१३२/२००५/०७३६, दिनांकित २१ एप्रिल, २००५ व त्यास काढलेले शुद्धिपत्र क्र.मविनिआ/लिगल/ १३२/२००५/२०८३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २००६.	१२
	ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग	
(तीन)	**प्रारुप अधिसूचना क्रमांक डी-५ :** महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवाप्रवेश) नियम, २०११ प्रसिध्द करणारी प्रारुप अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि २०११/सं.क्र.२६०/आस्था-१०, दिनांकित २१ जुलै, २०११	१८
	आणि	
	अधिसूचना क्रमांक ३४ : महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) (सुधारणा) नियम, २०११ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि-२०११/सं.क्र.२६०/आस्था-१०, दिनांकित २५ ऑगस्ट, २०११	१८
(चार)	नियम तयार करण्यास, तसेच विधानमंडळासमोर अधिसूचना ठेवण्यास आणि समितीच्या उपयोगासाठी कागदपत्रे पाठविण्यास झालेला विलंब याचे विवरण.	२७
(पाच)	उपविधान समितीने विचारात घेतलेले प्रारुप नियम	३३
(सहा)	उपविधान समितीने विचारात घेतलेले अंतिम नियम	३७
(सात)	कार्यावलीचे परिशिष्ट	४५
(आठ)	बैठकीचे कार्यवृत्त	५१

गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग

अधिसूचना क्रमांक ३४ (सन २००९) : मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/ महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ११०८/सीआर-७/ इएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८.

उद्देश.— उक्त अधिसूचना निर्गमित करण्यामागचा उद्देश विभागाने खालीलप्रमाणे विषद केला आहे.

राज्यामध्ये दिनांक ३० जून, २००३ च्या अधिसूचनेमधील तरतुदीनुसार बंद करण्यात येणाऱ्या अनुज्ञप्त्यांच्या अनुषंगाने मा. मंत्री (राज्य उत्पादन शुल्क) यांच्याकडे दिनांक १३ फेब्रुवारी, २००८ रोजी बैठक संपन्न झाली. सदर बैठकीमध्ये सातारा जिल्ह्यातील अनुज्ञप्तीधारकांच्या प्रतिनिधींनी सादर केलेल्या मुद्यांचा विचार करून दिनांक ३० जून, २००३ मधील अधिसूचनेत बदल करण्याबाबत चर्चा होऊन खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आले.

(अ) महिला मंडळ व सामाजिक मंडळ हे त्या गावातील प्रतिनिधिक मंडळे नसल्यामुळे त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्याची कार्यवाही करण्यात येऊ नये.

(ब) ग्रामपंचायत ठरावाने अनुज्ञप्ती बंद करू नये.

(क) गावातील ग्रामसभा ही तेथील मतदारांचे प्रतिनिधित्व करणारी संस्था असल्यामुळे ग्रामसभेतील एकूण मतदार तसेच महिला मतदारांच्या ५०% मतदार उपस्थित राहून बहुमताद्वारे ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यास हरकत नसल्याचा निर्णय घेण्यात आला. तसेच पारदर्शकता येण्याच्या दृष्टीने दारूबंदी ठरावासंदर्भातील ग्रामसभांसाठी गट विकास अधिकारी किंवा त्यांचा प्रतिनिधी; अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क किंवा त्यांचा प्रतिनिधी तसेच दारूबंदीसाठी अर्ज करणाऱ्या संस्थांचे प्रतिनिधी व सदर दारुबंदीमुळे अनुज्ञप्ती बंद होणाऱ्या अनुज्ञप्तीधारकांचे प्रतिनिधी सदर बैठकीस उपस्थित राहून मतदारांची ओळख पडताळणी करतील.

(ड) मतदारांच्या ओळख पडताळणीसाठी निवडणूक ओळखपत्र, शिधावाटप पत्रिका, पॅनकार्ड, तलाठी किंवा ग्रामसेवक यांचे ओळखपत्र आणि बँकेचे ओळखपत्र इत्यादीपैकी कोणत्याही एका कागदपत्राची पूर्तता करणे आवश्यक आहे.

(इ) नगरपालिका अथवा महानगरपालिका क्षेत्रात वॉर्डातील २५% महिलांनी अथवा एकूण मतदारांच्या २५% मतदारांनी निवेदन दिल्यास, त्यानुसार सदर निवेदन त्याच वॉर्डातील मतदारांनी दिलेले आहे याबाबतची पडताळणी, अधीक्षक, रा. उ. शु. यांच्यामार्फत केल्यानंतर, २५% पेक्षा जास्त मतदारांनी निवेदन दिल्याचे दिसून आल्यास जिल्हाधिकारी, मतदानासाठी नगरपालिका मुख्याधिकारी अथवा महानगरपालिका उपायुक्त अथवा अधीक्षक, रा. उ. शु. यांना मतदान घेण्यासाठी आदेशित करतील.

(य) मतदारांच्या स्वाक्षरी पडताळणीसाठी जास्त कालावधी लागणार असल्याने सदर कार्यवाहीसाठी एक महिन्याऐवजी ३ महिन्यांचा कालावधी ठेवण्यास हरकत नाही.

(र) सदर पद्धतीनुसार ठराव योग्य रितीने न झाल्यास त्यानंतर त्याठिकाणी एक वर्षापर्यंत नव्याने ठरावावर कार्यवाही करु नये. त्याचप्रमाणे सदर ठरावानुसार अनुज्ञप्ती बंद झाल्यास पुन्हा अनुज्ञप्ती सुरू करण्याबाबत आलेल्या अर्जावर एक वर्षापर्यंत कार्यवाही करू नये.

उपरोक्त निर्णयानुसार दिनांक ३० जून, २००३ च्या अधिसूचनेत बदल करण्यासाठी दि. २५ मार्च, २००८ ची अधिसूचना निर्गमित करण्यात आली.

उपरोक्त दिनांक २५ मार्च, २००८ च्या अधिसूचनेच्या अनुषंगाने श्रीमती शशिकला देशमुख, मु. पो. वडूज, ता. खटाव, जि. सातारा यांनी मा. उप मुख्यमंत्री (गृह) यांना दिनांक १९ जून, २००८ रोजी दिलेल्या निवेदनातील मुद्यांच्या अनुषंगाने मा. उप मुख्यमंत्री (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ७ ऑक्टोबर, २००८ रोजी दुपारी १२. ०० वा. संपन्न झालेल्या बैठकीत पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आले.

आमसभेमध्ये साध्या बहुमताने विधीवत ठराव अथवा गुप्त मतदान असे दोन्ही पर्याय ठेवण्यात यावेत याकरिता महिलांनी अर्जामध्ये एक पर्याय निवडावा. दिनांक २५ मार्च, २००८ च्या अधिसूचनेनुसार ठराव किंवा गुप्त मतदान घेतल्यावर कार्यवाही पूर्ण करण्यासाठी तीन महिन्यांचा कालावधी विहीत केलेला आहे. सदरहू निर्णयाच्या अनुषंगाने दिनांक २५ मार्च, २००८ च्या अधिसूचनेत करावयाच्या सुधारणांबाबत दिनांक १२ फेब्रुवारी, २००९ ची अधिसूचना निर्गमित करण्यात आली.

उपरोक्त प्रकरणी शासन आदेश गृह विभाग क्रमांक विसप्र-१०९४/१०८८९०/ (आश्वा-२३५) इएक्ससी-३, दिनांक ३० जून २००३ रद्द करण्यात आले. शासन आदेश गृह विभाग क्रमांक एमआयएस-११०८/सीआर-७/इएक्ससी-३, दिनांक २५ मार्च २००८ अन्वये सदर आदेशास मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ असे संबोधल्याबाबत विहीत केले आहे. सदर आदेशान्वये खंड ३ अन्वये ग्रामसभेत किमान ५० टक्के एकूण मतदार किंवा एकूण महिला मतदार उपस्थित राहून साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारित केल्यास त्यानुसार जिल्हाधिकारी यांनी अशी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करावी अशी तरतूद करण्यात आली आहे. तसेच खंड ४ अन्वये जर नगरपरिषदा/महानगरपालिका क्षेत्रातील एखाद्या वॉर्डातील २५ टक्केपेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांच्याकडे लेखी निवेदन देऊन संबंधित वॉर्डातील मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याची मागणी केल्यास जिल्हाधिकारी यांनी योग्य पडताळणी करून त्यानंतर गुप्त मतदानाच्या प्रक्रियेअंती जर संबंधित वॉर्डातील एकूण मतदार किंवा महिला मतदारांच्या संख्येच्या किमान ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक अनुक्रमे एकूण मतदार किंवा महिला मतदार यांनी मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मतदान केल्यास त्या वॉर्डातील संबंधित मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश जिल्हाधिकारी यांनी द्यावेत अशी तरतूद करण्यात आली आहे. खंड ५ अन्वये प्राप्त झालेला ठराव किंवा निवेदनावरील कार्यवाही पूर्ण करण्यासाठी ३ महिन्यांचा कालावधी विहीत करण्यात आला आहे. खंड ६ अन्वये मतदानाच्या जागेची निवड खंड ७ अन्वये मतदानाची जागा, तारीख व वेळ जाहीर करणे खंड ८ अन्वये मतमोजणीचे ठिकाण, तारीख आणि वेळ जाहीर करणे व खंड ९ अन्वये गुप्त मतदानासाठी मतपत्रिकेचा नमुना विहित करण्यात आला आहे.

उपरोक्त प्रकरणी शासन आदेश गृह विभाग क्रमांक एमआयएस-११०८/सीआर-७ इएक्ससी-३, दिनांक २५ मार्च, २००८ अन्वये निर्गमित केलेल्या "मुंबई दारूबंदी (ग्रामसभा/ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ मध्ये शासन अधिसूचना गृहविभाग क्रमांक एमआयएस ११०८/सीआर-७, इएक्ससी-३, दिनांक १२ फेब्रुवारी, २००९ अन्वये (अ) कलम ३ नंतर पुढील कलम समाविष्ट करण्यात आले.

"जर ग्रामीण भागात २५% पेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांचेकडे लेखी निवेदन देऊन गावातील मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याची मागणी केल्यास अशा अर्जाची पडताळणी, अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांनी करावी. सदर निवेदनातील सहयांची अधिप्रमाणता व खरेपणविषयी पडताळणी केल्यानंतर जिल्हाधिकारी संबंधित तहसीलदार यांना सोबत जोडलेल्या नमुन्यातील मतदान पत्रिकेचा वापर करून निर्भयपणे व गुप्त पद्धतीने मतदान घेण्याचे निर्देश देतील. त्दनंतर संबंधित तहसीलदार हे मतदानचे ठिकाण, तारीख व वेळ याबाबतची पूर्वसूचना किमान सात दिवस अगोदर जाहिर करतील. सदर मतदानासाठी अद्ययावत मतदार यादी वापरण्यात येईल. संबंधित गावातील मतदानाची प्रक्रिया गुप्त मतदान पद्धतीने तहसीलदार यांच्या पर्यवेक्षणाखाली अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या व नायब तहसीलदारापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिकाऱ्याच्या पर्यवेक्षणाखाली पूर्ण करण्यात यावी. मतदानाचे वेळी निरीक्षक दर्जापेक्षा कमी नसलेला, अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांचा प्रतिनिधी आणि मद्य अनुज्ञप्तीधारक अथवा प्रतिनिधी यांना उपस्थित राहण्याची परवानगी द्यावी. जर अशा मतदानात स्त्री मतदारांच्या किंवा एकूण मतदारांच्या ५०% मतदारांनी मद्य अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मत दिल्यास जिल्हाधिकारी यांनी सदर मद्य अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश द्यावेत."

***** कलम ५ मध्ये,–

(*i*) शीर्षकामधील "अथवा कलम (४) खाली प्राप्त झालेले निवेदन" या शब्द, कंस आणि आकड्याऐवजी 'अथवा कलम ३ (अ) आणि (४) खाली प्राप्त झालेले निवेदन," असे समाविष्ट करावे.

(*ii*) "कलम ४ खाली नगरपरिषद अथवा महानगरपालिका वॉर्डातून प्राप्त झालेले निवेदन" शब्द, कंस व आकड्यांऐवजी, "कलम ३ (अ) (४) खाली" गाव, अथवा नगरपरिषद अथवा महानगरपालिका/नगरपरिषद अथवा महानगरपालिका वॉर्डातून प्राप्त झालेले निवेदन असे समाविष्ट करावे. (क) कलम ९ मध्ये "महानगरपालिका/नगरपरिषदबाबत वॉर्डाचे नाव" या शब्दांऐवजी "गावाचे व अथवा महानगरपालिका/ नगरपरिषदेबाबत वॉर्डचे नाव" समाविष्ट करण्यात यावे, अशी तरतूद करण्यात आली आहे.

उपरोक्त अधिसूचनेच्या अनुषंगाने दिनांक १० ऑगस्ट, २००९ रोजी रविभवन सभागृह, सिव्हिल लाईन्स, नागपूर येथे विभागीय प्रतिनिधी, गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग यांची साक्ष घेण्यात आली होती.

सदर साक्षीदरम्यान समितीने सदर आदेशातील विषयासंदर्भात अभिप्राय विचारले असता विभागीय उपायुक्त यांनी नमूद केले की, दिलेल्या ठरावामुळे बंद करण्यात येणाऱ्या अनुज्ञप्त्यांच्या नियमात सुधारणा करण्याबाबत माननीय मंत्री (राज्य उत्पादन शुल्क) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडे दिनांक १३ फेब्रुवारी, २००८ रोजी बैठक झाली होती. सदर बैठकीमध्ये सातारा जिल्ह्यातील अनुज्ञप्तीधारकांच्या प्रतिनिधींनी सादर

केलेल्या मुद्यांचा विचार करून दिनांक ३० जून, २००३ मधील अधिसूचनेत बदल करण्याबाबत चर्चा करण्यात आली होती. जवळपास २० ते २२ दारुची दुकाने बंद करण्यात आली होती. दिनांक १३ फेब्रुवारी, २००८ रोजी झालेल्या बैठकीत पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आले होते. १) महिला मंडळ व सामाजिक मंडळ हे त्या गावातील प्रातिनिधीक मंडळे नसल्यामुळे त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्याची कार्यवाही करण्यात येऊ नये. २) ग्रामपंचायत ठरावाने अनुज्ञप्ती बंद करु नये. ३) गावातील ग्रामसभा ही तेथील मतदारांचे प्रतिनिधीत्व करणारी संस्था असल्यामुळे ग्रामसभेतील एकूण मतदार तसेच महिला मतदारांच्या ५० टक्के मतदार उपस्थित राहून बहुमताद्वारे ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यात हरकत नसल्याचा निर्णय घेण्यात आला. तसेच पारदर्शकता येण्याच्या दृष्टीने दारुबंदी ठरावासंदर्भातील ग्रामसभांसाठी गट विकास अधिकारी किंवा त्यांचा प्रतिनिधी अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क किंवा त्यांचा प्रतिनिधी तसेच दारुबंदीसाठी अर्ज करणाऱ्या संस्थांचे प्रतिनिधी व सदर दारुबंदीमुळे अनुज्ञप्ती बंद होणाऱ्या अनुज्ञप्तीधारकांचे प्रतिनिधी सदर बैठकीस उपस्थित राहून मतदारांची ओळख करतील.

त्यावर समितीने अशी पृच्छा केली की, स्पष्टीकरणात्मक टिप्पणीमध्ये एकूण 'महिला मतदारांच्या ५० टक्के मतदार उपस्थित राहून बहुमताद्वारे ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यास हरकत नसल्याचा निर्णय घेण्यात आला" असे म्हटले आहे. यामध्ये एकूण महिला मतदार म्हणजे काय ? ग्रामसभेतील एकूण मतदार तसेच महिला मतदारांच्या ५० टक्के मतदार उपस्थित राहून बहुमताद्वारे ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यास हरकत नसल्याचा निर्णय घेण्यात आला. एकूण मतदारात महिला मतदारांचादेखील समावेश असेल. तसेच आपण पुढे असे म्हणता आहात की, महिला मतदारांच्या ५० टक्के मतदार उपस्थित राहून बहुमताने ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यास हरकत नसल्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. यात थोडी स्पष्टता दिसून येत नाही. मुळात ग्रामसभेच्या बैठकीस महिला मतदार खूप कमी प्रमाणात उपस्थित असतात. ग्रामसभेत पुरुषांची संख्या मोठया प्रमाणात असते. ब-याच वेळा पुरुष मतदार बहुमताच्या आधारावर तो प्रस्ताव पारित होऊ देणार नाहीत. ५० टक्के महिला मतदार ग्रामसभेच्या बैठकीस पूर्णपणे उपस्थित राहू शकत नाहीत. म्हणून एकूण महिला मतदारांच्या ५० टक्के की, उपस्थित असलेल्या महिलांच्या ५० टक्के यात थोडी तफावत दिसून येत आहे. महिला मतदारांच्या बाबतीत खरी स्पष्टता होणे आवश्यक आहे. महिला मतदारांच्या बाबतीत प्रत्यक्षात काय तरतूद करण्यात आली आहे? याबाबतीत आपले काय म्हणणे आहे?

त्यावर विभागीय आयुक्तांनी सांगितले की, ग्रामसभेतील एकूण मतदार तसेच महिला मतदारांच्या ५० टक्के मतदार उपस्थित राहून बहुमताव्दारे ठराव पारित केल्यास त्यानुसार अनुज्ञप्ती बंद करण्यासंबंधीची स्पष्ट तरतूद करण्यात आली आहे.

या सर्व चर्चेच्या अनुषंगाने समितीने विचारले की, मद्यविक्रीची दुकानांची अनुज्ञप्ती कोणत्या यंत्रणेच्या माध्यमातून दिली जाते?

त्यावर विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, मद्यविक्रीच्या दुकानांची अनुज्ञप्ती देण्याच्या संदर्भात जिल्हास्तरीय समिती निर्माण केलेली असते. त्या समितीचे जिल्हाधिकारी हे अध्यक्ष असतात. जिल्हा पोलीस अधीक्षक किंवा आयुक्त त्या समितीचे सदस्य असतात, त्याचप्रमाणे जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे देखील या समितीचे सदस्य असतात आणि राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे विभागीय उप आयुक्त हे या समितीचे सदस्य सचिव असतात. या समितीच्या माध्यमातून मद्यविक्रीच्या दुकानांची अनुज्ञप्ती देण्यात येत असते.

त्यावर समितीने विचारले की, मद्यविक्रीच्या दुकानांना परवानगी देण्यावर शासनाने बंदी घातलेली आहे. त्यावर विभागीय प्रतिनिधींनी उत्तर दिले की, पूर्वी ज्या दुकानदारांना मद्य विक्रीची परवानगी देण्यात आली आहेत तेवढीच दुकाने सध्या चालू आहेत. नव्याने एकही मद्यविक्रीच्या दुकानास परवानगी दिली जात नाही. त्यावर समितीने विचारणा केली की, मद्यविक्रीच्या दुकानांच्या परवाना नूतनीकरणाची पद्धत काय आहे? तसेच एखाद्या गावातील मद्यविक्रीचे दुकान दुसरीकडे स्थलांतरीत करावयाचे असेल तर त्यासाठी ग्रामसभेचा ठराव लागतो काय ?

तेव्हा विभागीय प्रतिनिधींनी उत्तर दिले की, मद्यविक्रीच्या दुकानांच्या मालकाची जागेची अडचण असेल तर अशी दुकाने स्थलांतरीत करण्याची परवानगी देतो. यासंदर्भात २००७ मध्ये थोडासा बदल झालेला आहे. त्याप्रमाणे मद्यविक्रीचे दुकान दुसरीकडे स्थलांतरीत करावयाचे झाले तर त्यासाठी संबंधित ग्रामसभेचा ठराव लागतो. ग्रामपंचायतीच्या अधिनियमातील तरतुदीनुसार संबंधित ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसभेचा ठराव विधिवत असला पाहिजे. मद्यविक्रीचे दुकान बंद करण्यासाठीचे ग्रामसभेचे ठराव तसेच मद्यविक्रीची दुकाने स्थलांतरीत करण्यासाठीचे ग्रामसभेचे ठराव विधिवत आहेत किंवा नाहीत याची तपासणी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्यामार्फत करून घेण्यात येत असते. या ग्रामसभेच्या ठरावाच्या अनुषंगाने मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचा अहवाल आम्हाला प्राप्त झाल्यानंतरच पुढील कार्यवाही करण्यास सुरूवात करतो.

त्यावर समितीने अशी पृच्छा केली की, काही ठिकाणी ग्रामपंचायतीची "एन. ओ. सी." घेऊन मद्यविक्रीची दुकाने स्थलांतरीत झालेली आहेत. ग्रामपंचायतीची "एन. ओ. सी." घेऊन मद्यविक्रीची दुकाने स्थलांतरीत करण्याची अधिनियमात तरतूद आहे काय ? तेव्हा विभागीय आयुक्तांनी सांगितले की, ग्रामपंचायतींची "एन. ओ. सी." घेऊन मद्यविक्रीची दुकाने स्थलांतरीत करण्यासंबंधीची अधिनियमात तरतूद नाही.

त्यासाठी देखील ज्या ग्रामपंचायतीच्या हद्दीत मद्यविक्रीचे दुकान सुरू करण्यात येणार असेल, त्या ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसभेचा विधिवत ठराव असणे आवश्यक आहे. वाघडोंगरी या गावी असा प्रकार झाला होता की, या गावातील मद्यविक्रीच्या दुकानदाराने ग्रामसभेचा खोटा ठराव सादर करून सदरहू दुकान दुसरीकडे स्थलांतरीत करण्याचा प्रयत्न केला होता. परंतु तो ग्रामसभेचा ठराव आम्ही जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्याकडे तपासणीसाठी पाठविला होता. तो ठराव विधिवत नसल्याचा अहवाल त्यांनी आमच्याकडे सादर केल्यामुळे सदर मद्यविक्रीचे दुकान स्थलांतरीत करण्यावर आम्ही बंदी घातली आहे. मद्यविक्री दुकानदार आपले दुकान दुसरीकडे स्थलांतरीत व्हावे म्हणून स्वतः पुढाकार घेऊन ग्रामपंचायतीकडून ग्रामसभेचा ठराव करून घेतात. या संदर्भातील प्रस्ताव डायरेक्ट आमच्याकडे येतात. त्यांचे प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर आम्ही त्या प्रस्तावांची रितसर छाननी करीत असतो. मद्यविक्रेता दुकानदाराकडून डायरेक्ट राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकडे प्रस्ताव येतात. यासंदर्भात शासनाने दिनांक २ मे, २००५ रोजी परिपत्रक जारी केलेले आहे. मद्यविक्रीचे दुकान स्थलांतरीत करण्यासाठी त्या परिपत्रकात शासनाने काही अटी आणि शर्ती घालून दिल्या आहेत. ज्या ग्रामपंचायतीच्या हद्दीत मद्यविक्रीचे दुकान स्थलांतरीत होणार असेल तेथील ग्रामसभेची एन. ओ. सी. तसेच ग्रामसभेचा ठराव असणे आवश्यक आहे अशी स्पष्ट तरतूद त्या परिपत्रकात नमूद करण्यात आली आहे.

मतदानासाठी अद्ययावत यादी कोणती ग्राह्य धरली जाते? असे समितीने विचारले असता, विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, राज्यात, शहरात वा तालुका स्तरावर शेवटची निवडणूक झाली असेल त्यासाठी शासनाकडून मतदारांच्या याद्या प्रसिद्ध केल्या जातात, त्या याद्या अद्ययावत समजण्यात येतात. स्थानिक पातळीवरील शेवटच्या निवडणुकीतील शासनाकडून तयार करण्यात आलेली यादी ही अद्ययावत म्हणून ग्राह्य धरली जाते. त्यावर, मतदारांची नावे नोंदण्याची प्रोसेस ही वर्षभर सुरू असते. ३१ डिसेंबर रोजी वर्ष संपते आणि आर्थिक वर्ष हे ३१ मार्च रोजी संपते. या दोन तारखेपैकी एक तारीख निश्चित करून त्या तारखेपर्यंतची जी मतदाराची यादी असेल ती यादी अद्ययावत म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावी असे मत समितीने व्यक्त केले.

समितीने असेही अभिप्राय व्यक्त केले की, एखाद्या वॉर्डातील २५ टक्क्यांपेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी दारुची दुकाने बंद करण्याविषयी लेखी निवेदन दिले तर त्याबाबतीत संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क पुढील कार्यवाही करणार आहे. परंतु वॉर्डच्या ठिकाणी २५ टक्केपेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार असा तरतुदीत उल्लेख केला आहे. एकूण मतदार किती टक्के असले पाहिजेत या विषयीचा उल्लेख दिसून येत नाही. ग्रामसभेच्या बाबतीत एकूण मतदाराच्या टक्केवारीची अट टाकण्यात आलेली आहे, तशी अट वॉर्डाच्या बाबतीत देखील टाकली गेली पाहिजे. या बाबतीत अधिक स्पष्टता यावी म्हणून संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांची साक्ष घेण्याची गरज आहे.

समितीने असेही मत व्यक्त केले की, प्राप्त झालेला ठराव किंवा निवेदनावरील कार्यवाही पूर्ण करण्यासाठीचा कालावधी संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्याकडे मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत ठराव अथवा निवेदन प्राप्त झाल्यानंतर आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही ठराव किंवा निवेदन प्राप्त झाल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत पूर्ण करतील. जर कोणत्याही कारणास्तव तीन महिन्यात अंतिम कार्यवाही पूर्ण करणे शक्य नसल्यास, जिल्हाधिकारी यांनी संपूर्ण समर्थनासह आयुक्त (राज्य उत्पादन शुल्क) यांना मुदतवाढीकरिता पूर्वमान्यता घेण्यासाठी प्रस्ताव सादर करावा. या ठिकाणी तीन महिन्यांची मुदत घालून दिलेली आहे. परंतु यात वेगवेगळी कारणे पुढे करून अनेक मार्ग काढले जात आहेत. त्यामुळे आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही, ठराव किंवा निवेदन प्राप्त झाल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत पूर्ण झालीच पाहिजे. कोणत्याही परिस्थितीत यासंदर्भात मुदतवाढ देता कामा नये. यामध्ये संबंधित मद्य विक्रीचे दुकान बंद करण्याचा ठराव दिल्यामुळे संबंधित दुकानदार कोर्टात जाण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. सदरचे नोटिफिकेशन बरोबर असले तरी, तीन महिन्यांपेक्षा अधिक वेळ लागायला नको.

त्यावर विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, आम्ही तीन महिन्यांच्या आत सदरहू कार्यवाही पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करतो. तेव्हा समितीने असे सुचविले की, संबंधित जिल्हाधिका-यांनी त्यांच्याकडे मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत ठराव अथवा निवेदन प्राप्त झाल्यानंतर आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही ठराव किंवा निवेदन प्राप्त झाल्यापासून तीन महिन्याच्या आत पूर्ण केलीच पाहिजे.

समितीने पुढे असेही अभिप्राय व्यक्त केले की, खंड ४ अंतर्गत मतदानाच्या जागेची निवड-यथास्थिती, मुख्याधिकारी / उप आयुक्त हे मतदानाच्या जागेची निवड करून जागा निश्चित करतील, परंतु, अशा जागेची निवड करताना नगरपरिषदा / महानगरपालिकेच्या निवडणुकीच्या मतदानासाठी ज्या तत्वावर मतदानाची जागा निवडली जाते, त्या तत्वावर जागेची निवड करावी. मतदानाची जागा, तारीख व वेळ जाहीर करणे-त्याचप्रमाणे जर संबंधित नगरपरिषद/महानगरपालिका वॉर्डातील मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत जिल्हाधिकारी यांनी गुप्त मतदान घेण्याचा निर्णय घेतला तर संबंधित नगरपरिषद / महानगरपालिका वॉर्डातील मतदानाचे ठिकाण, तारीख व वेळ याबाबतची सूचना किमान ७ दिवस अगोदर संबंधित वॉर्ड कार्यालय आणि नगरपरिषद / महानगरपालिकेचे मुख्य कार्यालय येथील सूचना फलकावर लावण्यात यावी. एका गावात तीन वॉर्ड असतील तर त्या ठिकाणी तीन बुथ लावण्याची आवश्यकता आहे, याचा उल्लेख यामध्ये कुठेच दिसून येत नाही. प्रत्येक वॉर्डमध्ये मतदान बुथ लावले तर मतदान जास्त प्रमाणात होईल तसेच प्रत्येक मतदार केंद्रातील मतदानात मतभिन्नता आढळून येईल. त्यामुळे वॉर्ड जरी

एक असला तरी तेथे लोकसंख्येचे प्रमाण पाहून तीन ते चार बुथ लावले पाहिजे. उदाहरण द्यावयाचे झाले तर आमगाव मतदार संघात सहा ते सात वॉर्ड आहेत. त्या सर्व वॉर्डचे एकाच बुथवर मतदान झाले तर खूपच अडचणी निर्माण होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. त्यामुळे प्रत्येक वॉर्डात मतदानासाठी दोन ते तीन बुथ लावले पाहिजे. मतदानाची जागा निश्चित करताना त्या गावातील असलेल्या एकूण मतदारांची संख्या विचारात घेता वॉर्डवाईज, बुथवाईज मतदान घेण्यात यावे, अशी समितीची शिफारस आहे.

उक्त चर्चेच्या अनुषंगाने समितीने आणखी काही मुद्यांवर विभागाकडून माहिती मागविली असता विभागाकडून प्राप्त झालेली माहिती (परिशिष्ट "अ") दिनांक १७ मे, २०१२ रोजीच्या बैठकीत समितीपुढे विचारार्थ ठेवली. त्यावर समितीने असे अभिप्राय व्यक्त केले की, मूळ तरतुदीनुसार नियमातील "वॉर्डातील एकूण मतदार (पुरुष व महिला एकत्रित) किंवा फक्त एकूण महिला मतदार संख्येच्या ५० टक्क्यापेक्षा अधिक मतदारांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मतदान केल्यास त्या वॉर्डातील संबंधित मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश देण्याचे अधिकार या कलमान्वये जिल्हाधिकाऱ्यांना देण्यात आले आहेत." या तरतुदीनुसार दारुची दुकाने बंद होणार नाहीत. खरे म्हणजे "एकूण मतदारांच्या ५० टक्के" या ऐवजी "झालेल्या मतदानाच्या ५० टक्के" अशी सुधारणा केली पाहिजे. आपण अशी सुधारणा केल्यास दारुची दुकाने बंद होतील व त्यासंदर्भात समितीने ग्रामविकास, गृह (रा. उ. शु.) व नगरविकास विभागाकडून खालील मुद्यांवर माहिती मागविली.

(१) जर संबंधित वॉर्डातील एकूण मतदार किंवा महिला मतदारांच्या संख्येच्या किमान ५० टक्क्यापेक्षा अधिक अनुक्रमे एकूण मतदार किंवा महिला मतदार यांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मतदान केल्यास त्या वॉर्डातील संबंधित मद्यविक्रीचे अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश जिल्हाधिकारी यांनी द्यावेत.

(२) ग्रामपंचायतीचा एक वॉर्ड ७००-८०० लोकसंख्येचा असतो त्यामुळे ग्रामपंचायतीसाठी "वॉर्ड" हा शब्द असता कामा नये. नगरपालिका वा महानगरपालिकांमध्ये "वॉर्ड" असतात असे समितीचे मत आहे.

विभागाकडून प्राप्त झालेली माहिती परिशिष्ट 'ब' मध्ये सादर करण्यात आली आहे.

त्यानंतर समितीने दिनांक ४ जून, २०१३ रोजी प्रधान सचिव, गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग यांची साक्ष घेतली. विभागीय सचिवांनी समितीला सांगितले की, यामध्ये दोन प्रकारच्या तरतुदी आहेत. ग्रामसभेत किमान ५० टक्के एकूण मतदार किंवा एकूण महिला मतदारांनी उपस्थित राहून साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारित केल्यास मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद केली जाते. दुसरी तरतूद महिला मतदारांच्या एकूण २५ टक्के किंवा एकूण मतदारांच्या २५ टक्के लोकांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत जिल्हाधिकाऱ्यांकडे अर्ज केल्यास जिल्हाधिकाऱ्यांनी तीन महिन्यात मतदान घ्यावयाचे आहे. स्त्री मतदारांच्या किंवा एकूण मतदारांच्या ५० टक्के मतदारांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मत दिल्यास मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्यात येते. दारुबंदीसाठी एकूण मतदारांच्या ५० टक्के मतदानाऐवजी एकूण मतदारांच्या २५ ते ३५ टक्के मतदान असावे असे मत सन्माननीय सदस्य श्री. सुधीर मुनगंटीवार यांनी मांडले होते. आपण अगोदर सांगितल्याप्रमाणे साक्षीदरम्यान उपरोक्त अधिसूचनेच्या नियम ४ मध्ये उल्लेखिल्याप्रमाणे "एकूण मतदारांच्या ५० टक्के" या ऐवजी "झालेल्या मतदानाच्या ५० टक्के" अशी सुधारणा केली पाहिजे असे समितीने व्यक्त केले होते त्याबाबत आपले काय मत आहे? असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अधिसूचनेमध्ये एकूण मतदारांच्या ५० टक्के मतदान झाल्यास मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्यात येईल असा उल्लेख आहे. या संदर्भात सन्माननीय सदस्य श्री. सुधीर मुनगंटीवार यांनी एकूण मतदारांच्या ५० टक्के मतदान याऐवजी २५ किंवा ३५ टक्के मतदान असा बदल करावा असे सांगितले होते. या संदर्भात प्रधान सचिव (राज्य उत्पादन शुल्क) यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमण्यात आली होती. या समितीमध्ये सचिव, गृह विभाग, सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, सचिव, ग्रामविकास विभाग, आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क हे सदस्य आहेत. या समितीच्या दोन बैठका झाल्या. परंतु या समितीने अजून अहवाल दिलेला नाही. समितीचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर विभागाचे मत देणे संयुक्तिक होईल. या समितीचा अहवाल अजून प्राप्त झाला नाही त्याबद्दल मी समितीकडे दिलगिरी व्यक्त करतो. पुढील तीन महिन्यात या समितीकडून अहवाल प्राप्त करून घेण्यात येईल. सन २००३ मध्ये अधिसूचना काढण्यात आली. त्यानंतर दिनांक २५ मार्च, २००८ रोजी व दिनांक १२ फेब्रुवारी, २००९ रोजी अधिसूचना काढण्यात आली. अगोदर सांगितल्याप्रमाणे सन्माननीय सदस्य श्री. सुधीर मुनगंटीवार यांनी एकूण मतदारांच्या ५० टक्के ऐवजी २५ ते ३० टक्के असा बदल करावा असा अधिवेशनात मुद्दा उपस्थित केला होता. त्या संदर्भात दिनांक ३० ऑगस्ट, २०११ रोजी समिती गठीत करण्यात आली. या समितीच्या दोन बैठका झाल्या, परंतु या समितीने अहवाल अजून दिलेला नाही. या नियमांप्रमाणे आतापर्यंत किती दुकाने बंद करण्यात आली? या समितीच्या पृच्छेवर सचिवांनी सांगितले की, सध्या अस्तित्वात असलेल्या नियमाप्रमाणे आतापर्यंत जवळपास ८० दुकाने बंद करण्यात आली. सर्व जिल्ह्यांतील ही दुकाने आहेत. शासनाने जी समिती नेमली आहे त्या समितीचा अहवाल लवकरात लवकर द्यावा, असे समितीने विभागीय सचिवांना सांगितले. त्यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, तीन महिन्यात अहवाल देण्याबाबत समितीस कळविण्यात येईल.

अभिप्राय व शिफारशी—

उक्त सर्व वस्तुस्थितीचा सांगोपांग विचार केल्यानंतर समिती पुढीलप्रमाणे शिफारशी करत आहे.

(१) आदेशातील नियम क्र. (४) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नगरपरिषदा/ महानगरपालिका क्षेत्रातील एखाद्या वॉर्डातील २५ % पेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांचेकडे लेखी निवेदनाद्वारे संबंधित वॉर्डातील मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याची मागणी केल्यास व निवेदन अर्जावरील सह्यांच्या सत्यतेविषयीची पडताळणी योग्य आढळल्यास मतदान घेण्यात येते. या मतदानासाठी अद्ययावत (latest) मतदार यादी वापरण्यात येते. अद्ययावत म्हणून वापरण्यात येणारी मतदार यादी म्हणजे स्थानिक पातळीवरील शेवटच्या निवडणुकीसाठी शासनाकडून तयार करण्यात आलेली यादी असे साक्षीदरम्यान विभागीय सचिवांनी सांगितले. तथापि, मतदारांची नावे नोंदविण्याची कार्यवाही वर्षभर सुरू असते. दिनांक ३१ डिसेंबर रोजी वर्ष संपते तर आर्थिक वर्ष दिनांक ३१ मार्च रोजी संपते. तेव्हा या दोन तारखांपैकी एक तारीख निश्चित करून त्या तारखेपर्यंत नोंदणी करण्यात आलेल्या मतदारांच्या नावांचा समावेश केलेली यादी अद्ययावत यादी म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावी जेणेकरून जास्तीत जास्त मतदारांना मतदानात भाग घेता येईल. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(२) सदर आदेशातील नियम क्रमांक (५) मध्ये जिल्हाधिकाऱ्यांकडे मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत प्राप्त झालेला ठराव किंवा निवेदनावर आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही ३ महिन्यांत पूर्ण करावी अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. तेव्हा या तरतुदीची अंमलबजावणी काटेकोरपणे व कटाक्षाने करण्याबाबत शासनाने योग्य ती कार्यवाही वेळीच करावी. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(३) तसेच मतदानाच्या वेळी महानगरपालिका किंवा नगरपालिका क्षेत्रात लोकसंख्येचे प्रमाण विचारात घेऊन मतदानासाठी केंद्र उभारणे आवश्यक आहे जेणेकरून मतदानात पारदर्शकता येईल. मतदानाची जागा निश्चित करताना त्या गावातील एकूण मतदारांची संख्या विचारात घेऊन वॉर्डवाईज व बुथवाईज मतदान घेण्यात यावे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(४) आदेशातील नियम क्र. ३ च्या पोट-नियम (१) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ग्रामसभेत किमान ५०% एकूण मतदार किंवा एकूण महिला मतदार उपस्थित राहून साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारित केल्यास सदर ठरावानुसार जिल्हाधिकारी यांनी अशी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करावी अशी तरतूद आहे.

तथापि, प्रत्यक्ष मतदानाच्या वेळी अत्यल्प प्रमाणात महिला उपस्थित असतात तेव्हा एकूण मतदारांच्या ५०% ऐवजी ४०% असा बदल करावा तसेच याबाबत गठीत करण्यात आलेल्या समितीच्या अहवालाची प्रत समितीस सादर करावी. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

परिशिष्ट 'अ'

क्रमांक :एमआयएस-११०८/सीआर-७/राउशु-३
गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
दिनांक ३० जुलै, २०१०

प्रति,

अवर सचिव (समिती),
महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधानभवन, मुंबई

विषय:- मुंबई दारुबंदी अधिनियम, १९४९ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात आलेला आदेश क्र.एमआयएस-११०८/सीआर-७, ईएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८

संदर्भ:- आपले पत्र क्र.२५३०४/म.वि.स./ड-११, दिनांक १८.६.२०१०

महोदय,

उपरोक्त विषयावरील संदर्भाधीन पत्रान्वये मागविण्यात आलेल्या मुद्यांबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.:-

मुद्दा क्र	मुद्दा	अभिप्राय
१	सदरहू आदेश दिनांक २५ ऑगस्ट, २००८ रोजी शासन राजपत्रात प्रसिद्ध करण्यात आला, परंतु समितीकडे पाठविण्यास एक वर्ष तीन महिने इतक्या विलंबाने पाठविण्याची कारणे काय आहेत?	सदर विलंब अनवधानाने झालेला असून, यापुढे विलंब होणार नाही याची दक्षता घेण्यात येईल. तसेच याबाबत नमूद करण्यात येते की, दि.२५.३.२००८ ची अधिसूचना निर्गमित केल्यानंतर दरम्यानच्या कालावधीत त्यामध्ये सुधारणा करण्याचा बाब विचाराधीन होता. सदर बाबत निर्णय झाल्यानंतर सुधारणेबाबतची अधिसूचना दि.१२.२.२००९ रोजी निर्गमित करण्यात आली व त्यानंतर अधिसूचना समितीकडे मान्यतेसाठी पाठविण्यात आल्या.
२	काही ग्रामपंचायतींमध्ये एनओसी घेऊन मद्यांची दुकाने दुसरीकडे स्थलांतरीत करण्यात येत आहेत याबाबत विभागाने काय कार्यवाई केली आहे?	अनुज्ञप्ती ज्या गावात कार्यरत आहे त्या ग्रामपंचायतीने ग्रामसभा घेऊन ठराव केल्यास वा मतदान घेऊन दारुबंदीच्या बाजूने निर्णय दिल्यासच त्या गावातील अनुज्ञप्ती बंद करण्याची तरतूद दि.२५ मार्च २००८ च्या अधिसूचनेमध्ये आहे. तसेच अशी बंद केलेली अनुज्ञप्तीचे दुकान ज्या जवळच्या ग्रामपंचायत भागात स्थलांतरीत करण्याबाबत प्रस्तावित केलेले आहे. त्या ग्रामपंचायतीने ग्रामसभा घेऊन नाहरकत दिल्यास अनुज्ञप्ती स्थलांतरीत

मुद्दा क्र	मुद्दा	अभिप्राय
		करता येण्याची तरतूद दि.२०.४.२००५ च्या अधिसूचनेमध्ये आहे. याबाबतची शासन अधिसूचना क्र.एमआयएस-११०८/सीआर-७/इएक्ससी-३, दि.२५.३.२००८ व क्र.बीपीए- २००३/सीआर-३/ इएक्ससी-२, दि.२०.४.२००५ सोबत जोडली आहे.
३	या आदेशात क्रमांक ३ च्या पोट-नियम ३ मध्ये अशी तरतूद करण्यात आली आहे की, ग्रामसभा अनुज्ञप्ती बंद करण्यासंदर्भात ठराव पारित करु शकली नाही तर एक वर्षापर्यंत ग्रामसभेने अुनज्ञप्ती बंद करण्याबाबत ठराव पारित करु नये, समितीचे असे मत आहे की, या ठिकाणी एक वर्षाची जी मुदत घालून दिलेली आहे ती सहा महिन्यांची करण्यात यावी.	अनुज्ञप्तीधारकाने वर्षभराची अनुज्ञप्ती शुल्क ही भरलेली असल्याने ग्रामसभेने अनुज्ञप्ती चालू ठेवण्याबाबत ठराव पारित केल्यानंतर सदर ठराव सहा महिन्यानंतर बदलल्यास अनुज्ञप्तीधारकाला अनुज्ञप्ती शुल्क परत द्यावे लागेल. त्यामुळे सहा महिन्यांची मुदत देणे उचित होणार नाही.

आपला,

(अविनाश म.साबळे)
अवर सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट - 'ब'

महाराष्ट्र शासन

३४

क्रमांक:- व्हीपीएम-२०१०/प्र.क्र.३३८/पंरा-३
ग्राम विकास व जलसंधारणा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक :- २७ डिसेंबर, २०१०
१ जानेवारी-२०११

प्रति,
श्री. गो. र. दळवी.
अवर सचिव (समिती),
महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधान भवन,
मुंबई-४०००३२.

विषय:- मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारीत केल्यामुळे अथवा नगरपिरषद / महानगरपालिकच्या वार्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञाप्ती बंद करणे) आदेश, क्र. एमआयएस-११०८/सीआर-७/इएस्कसी-३, दि. २५ मार्च,२००८.

संदर्भ :- आपले पत्र क्र. ४८१०२/म.वि.स./उपविधन/ड-११ दि. ८ डिसेंबर, २०१०.

महोदय,

आपल्या संदर्भाधिन पत्रान्वये उपरोक्त विषयाबाबत उपविधान समितीने उपस्थित केलेल्या मुद्याबाबतची या विभागाशी संबंधीत माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

विषयांकित आदेशातील परिच्छेद क्र. ३ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ग्रामपंचायत क्षेत्रातील मद्यांविक्री अनुज्ञाप्ती बंद करण्यासाठी ग्रामसभेतील एकूण मतदारांपैकी किमान ५० टक्के मतदार किंवा एकूण महिला मतदार यांनी साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारीत करणे आवश्यक आहे. सबब ग्रामपंचायत क्षेत्रासाठी वार्ड मधील मतदारांची / महिलांची मान्यता अपेक्षीत नसुन ग्रामसभेतील एकूण मतदारांपैकी ५० टक्के / किंवा एकूण महिला मतदार अपेक्षीत आहे.

सबब मद्यांविक्री अनुज्ञाप्ती बंद करण्यासाठी ग्रामपंचायत क्षेत्रातील वार्ड अपेक्षीत नाही.

आपली विश्वासू

Archana

(अर्चना वालझाडे)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

मंत्रीसभोर उत्तरावे.

१०२१०१

परिशिष्ट 'ब'

क्रमांक :एमआयएस-११०८/सीआर-७/राउशु-३
गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
दिनांक : ९ मार्च, २०११

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
आवक क्रमांक : 113535
दिनांक : 11 MAR 2011
वेळ : ..... स्वाक्षरी : .....

प्रति,

अवर सचिव (समिती),
महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधानभवन, मुंबई

विषय:- मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारीत केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/ महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश क्र. एमआयएस ११०८/सीआर-७/ इएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८

संदर्भ:- आपले पत्र क्र.४८१०२/म.वि.स./उपविधान/ड-११, दिनांक ८.१२.२०१०

महोदय,

उपरोक्त विषयावरील संदर्भाधीन पत्रान्वये मागविण्यात आलेल्या मुद्यांबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे :-

मुद्दा क्र	मुद्दा	अभिप्राय
१	जर संबंधित वॉर्डातील एकूण मतदार किंवा महिला मतदारांच्या संख्येच्या किमान ५० टक्क्यापेक्षा अधिक अनुक्रमे एकूण मतदार किंवा महिला मतदार यांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मतदान केल्यास त्या वॉर्डातील संबंधित मद्यविक्रीचे अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश जिल्हाधिकारी यांनी द्यावेत.	नगरपरिषद/ महानगरपालिका वॉर्डामधील मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती मतदानाद्वारे बंद करण्यासाठी सदरची तरतूद करण्यात आली आहे. त्यानुसार संबंधित वॉर्डातील एकूण मतदार (पुरुष व महिला एकत्रित) किंवा फक्त एकूण महिला मतदार संख्येच्या ५० टक्क्यापेक्षा अधिक मतदारांनी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याच्या बाजूने मतदान केल्यास त्या वॉर्डातील संबंधित मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याचे आदेश देण्याचे अधिकार या कलमान्वये जिल्हाधिका-यांना देण्यात आले आहेत.

मुद्दा क्र	मुद्दा	अभिप्राय
२	ग्रमापंचायतीचा एक वॉर्ड ७००-८०० लोकसंख्येचा असतो त्यामुळे ग्रामपंचायतीसाठी "वॉर्ड" हा शब्द असता कामा नये. नगरपालिका वा महानगरपालिकांमध्ये "वॉर्ड" असतात असे समितीचे मत आहे.	मतदानाने अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबतच्या दि.२५.३.२००८ च्या अधिसूचनेमधील "महानगरपालिका/ नगरपरिषदबाबत वॉर्डाचे नाव" या शब्दाऐवजी "गावाचे नाव अथवा महानगरपालिका/ नगर परिषदेबाबत वॉर्डाचे नाव" असे समाविष्ट करण्याबाबत अधिसूचना क्र.एमआयएस-११०८/ सीआर-७/ इएक्ससी-३, दि.१२.२.२००९ नुसार तरतूद करण्यात आली आहे.

आपला,

(अविनाश म.साबळे)
अवर सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

ऊर्जा विभाग

अधिसूचना क्रमांक ७५ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (राज्य ग्रीड संहिता) विनियम,२००६ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ-१५१/राज्य ग्रिड संहिता/०३३८, दिनांकित १५ फेब्रुवारी, २००६.

आणि

अधिसूचना क्रमांक ७६ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (माहितीच्या नियमित नोंदी ठेवणे व सादर करणे) विनियम, २००९ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/ प्रशासन/ २११/ २००९-१०/७७४, दिनांकित २१ एप्रिल, २००९.

आणि

अधिसूचना क्रमांक ७८ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/लिगल/१३२/२००५/ ०७३६, दिनांकित, २१ एप्रिल, २००५ व त्यास काढलेले शुद्धीपत्र क्र. मविनिआ/ लिगल/ १३२/ २००५/ २०८३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २००६.

ऊर्जा विभागाकडून या सचिवालयास प्राप्त झालेल्या त्या अधिसूचना एकत्रितपणे दिनांक २ फेब्रुवारी, २०११ रोजीच्या उपविधान समितीच्या बैठकीमध्ये विचारार्थ ठेवण्यात आल्या होत्या. त्या अधिसूचनांवर चर्चा करतेवेळी समितीने वीज क्षेत्रातील तांत्रिक बाबी समजून घेण्यासाठी तसेच या अधिसूचनांसंबंधी वीज नियामक आयोगाच्या अधिकाऱ्यांकडून अधिक माहिती जाणून घेण्यासाठी चंद्रपूर महाऔष्णिक वीज निर्मिती केंद्राला दिनांक २६ ऑगस्ट, २०११ रोजी भेट दिली व विद्युत नियामक आयोगाची तसेच अन्य कंपन्यांच्या अधिकाऱ्यांची साक्ष घेतली. त्यावेळी चंद्रपूर महाऔष्णिक वीज निर्मिती केंद्राच्या वतीने तयार करण्यात आलेल्या माहितीचे सादरीकरण करण्यात आले व वीज निर्मिती कंपनी, वीज वितरण कंपनी व वीज पारेषण कंपनीच्या प्रतिनिधींनी उक्त अधिसूचनेच्या अनुषंगाने तांत्रिक माहिती दिली.

सदरहू बैठकीत झालेल्या चर्चेच्या अनुषंगाने समितीने दिनांक ४ जून, २०१३ रोजी खालील अधिसूचनांसंदर्भात उर्जा विभागाच्या प्रधान सचिवांची साक्ष घेतली.

अधिसूचना क्रमांक ७५ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (राज्य ग्रिड संहिता) विनियम,२००६ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ १५१/राज्य ग्रिड संहिता/०३३८, दिनांकित १५ फेब्रुवारी, २००६.

उक्त अधिसूचना निर्गमित करण्यामागचा उद्देश विभागाने खालीलप्रमाणे विषद केला आहे.

उद्देश :

विद्युत अधिनियम, २००३ (२००३ चा ३६) च्या कलम ८६ खंड (एच) सह कलम १८१ च्या खंड (झेडपी) याद्वारे महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाने हे विनियम तयार केले आहेत. या विनियमाखाली राज्य भार प्रेषण केंद्र, राज्य पारेषण यंत्रणा आणि पारेषण परवानाधारक यांनी पार पाडावयाची कार्ये विषद करण्यात आली आहेत.

गोषवारा :

या विनियमातील मुख्य तरतुदी खालीलप्रमाणे आहेत.

- या विनियमामध्ये ग्रीड समन्वय समिती,ग्रीड संहितेचे पुनर्विलोकन व राज्य भार प्रेषण केंद्राची जबाबदारी यासंबंधी विनियमातील भाग "अ" मध्ये तरतुदी करण्यात आल्या आहेत.
- भाग "ब" मध्ये पारेषण यंत्रणेचे नियोजन, नियोजनाचे निकष, नियोजनासाठी माहिती, तर भाग "क" मध्ये विद्युत जोडणीची मानके, सुरक्षा मानके, जोडणीसाठी अर्ज, जोडणीसाठी करार, इत्यादी बाबींसाठी तरतुदी करण्यात आल्या आहेत.
- भाग "ड" मध्ये संचलन संहिता तर भाग "इ" मध्ये मीटर संबंधीची संहिता विषद करण्यात आली आहे.

सदर साक्षीदरम्यान उपरोक्त अधिसूचनेसंदर्भात समितीने अशी विचारणा केली की, एमएसईबीच्या तीन कंपन्या असून त्याबाबतचा कायदा विधिमंडळाने संमत केल्यानंतर कंपनीच्या कामात बदल झाला आहे का? त्यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विजेच्या संदर्भात महानिर्मिती, महापारेषण आणि महावितरण या ३ वीज कंपन्या सन २००५ मध्ये स्थापन झाल्या. त्यांच्यावर चांगल्या प्रकारे नियंत्रण ठेवण्यासाठी केंद्र शासनाने अधिनियम केला. मागील ६-७ वर्षांत या ३ कंपन्यांनी उल्लेखनीय काम केले आहे. सन २००५ मध्ये राज्यात १८ टक्के विजेची कमतरता होती. आता ते प्रमाण ३ टक्क्यांपर्यंत आले आहे. त्या भागातील लोकांनी पैसे भरल्यास तेथेही वीज देण्यास काही अडचण येणार नाही. वीज निर्मिती

कोळशाच्या उपलब्धतेवर आधारीत असते. या संदर्भात दिल्लीमध्ये विषय उपस्थित करण्यात आला होता. आता २ मोठ्या माईन्स ॲलॉट झाल्या आहेत. महाराष्ट्रात वीज निर्मिती कंपनीला स्वतःचा कोळसा घेण्याचे बंधन असल्यामुळे लॉंग टर्म फ्युअेलची सिक्युरिटी असणे नितांत गरजेचे आहे. वितरण कंपनीसमोर २ आव्हाने होती. त्यातील पहिले आव्हान लॉसेसचे होते. पूर्वी लॉसेसचे प्रमाण ३० टक्क्यांच्या वर होते, आता ते प्रमाण १६ टक्क्यांपर्यंत आले आहे. पूर्वी ट्रान्सफॉर्मर फेल्युअरचे प्रमाण १४ टक्के होते, ते आज ५ टक्क्यांवर आले आहे. विजेची कमतरता नगण्य म्हणजे ३ टक्क्यांवर आली आहे. तीनही कंपन्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात चांगले काम झाले आहे. आता राज्य भारनियमनमुक्त झाले आहे.

त्यानंतर समितीने या कंपन्यांना कॅपिटल इन्व्हेस्टमेंट का कमी पडते? असे विचारले असता एमएसईबीच्या निर्मिती, पारेषण व वितरण अशा ३ कंपन्या असून कंपन्यांचे कॅपिटल डेब्ट व इक्विटी अशा दोन भागांमध्ये असते. विजेला बिझनेस म्हणून दाखविण्यात यावे, असे शासनाचे म्हणणे आहे. नवीन पॉवर स्टेशन लावायचे असेल तर किंवा प्रणाली एक्स्टेंड करायची असेल तर बँकांकडून ८० टक्के रक्कम डेब्ट म्हणून घेण्यात येते आणि शासनाकडून किंवा स्वतःच्या प्रॉफिटमधून २० टक्के रक्कम इक्विटी म्हणून घेण्यात येते. वितरण कंपनी लॉसमध्ये आहे. मात्र, निर्मिती कंपनी थोड्याशा प्रमाणात प्रॉफिटमध्ये आहे. आजपर्यंत कोणत्याही कंपनीला कॅपिटल इन्व्हेस्टमेंट कमी पडलेली नाही. त्यामध्ये इंटरेस्टचा प्रश्न आहे. पीएफएस, आरएसी अशा फंडिंग बँका आहेत. त्या अशा कामांसाठी पैसे देतात. शासनाचा इंटरेस्ट रेट ११-१२ टक्के आहे, त्यामध्ये सवलत द्यावी, असे आम्ही केंद्र शासनाला कळविले आहे. ज्या राज्यांच्या वितरण व्यवस्था कंपनीची कार्यक्षमता वाढली आहे, त्यांना इंटरेस्ट रेटमध्ये सवलत मिळेल, अशी केंद्र शासनाची योजना आहे. आनंदाची बाब अशी आहे की, आम्ही त्यासाठी पात्र ठरलो आहोत. त्यानुसार इंटरेस्ट रेटमध्ये ३-४ टक्के सवलत मिळणार आहे. एमएसईबीच्या तीनही कंपन्यांना कॅपिटल इन्व्हेस्टमेंट कमी पडत नाही.

त्यावर समितीने असा प्रश्न केला की, या कंपन्यांच्या लॉसेसबाबत वीज नियामक आयोगाने कोणता विचार केला आहे ? शासनाकडून जेवढी रक्कम या वीज कंपन्यांना मिळावयास हवी, तेवढी ती मिळत नसल्याबाबतची कारणे काय आहेत? तेव्हा विभागीय सचिवांनी सांगितले की, कंपन्या मोनोपॉलीमध्ये काम करतात. कंपन्यांना कोणत्याही प्रकारची स्पर्धा नाही. त्यामुळे एमईआरसी ठरविते की, आम्ही ग्राहकांकडून किती पैसे घ्यावेत. आम्ही दरवर्षी वीज नियामक आयोगाला या संदर्भातील अहवाल सादर करतो. तीनही कंपन्यांना अमुक इतक्या कोटी रूपयांचा बिझनेस करावयाचा आहे, त्यासाठी इतक्या कोटी रूपयांची गरज आहे, या संदर्भात सविस्तरपणे सांगावे लागते. एमईआरसी एक्सपेन्सेसच्या संदर्भात ठरविण्यात आलेल्या निकषांनुसार एक्सपेन्सेस अलाऊ व डिसअलाऊ करते. एमईआरसी काही एक्सपेन्सेस डिसअलाऊ करते. परंतु, ते एक्सपेन्सेस गरजेचे असतात. देखभाल-दुरूस्तीची खूप गरज असते. तारा लोंबकळत असतात, पोल बेंड झालेले असतात, जुने झालेले असतात, लाईन तुटलेली असते, यासाठी खूप खर्च करावा लागतो. तो खर्च करणे अपरिहार्य असते. परंतु, तो एक्सपेन्सेस एमईआरसी मान्य करीत नाही. वादळी वारा सुटला किंवा वादळी पाऊस आला तर असे प्रकार नेहमी घडतात, त्यामुळे आम्हाला दुरूस्तीसाठी खर्च करावा लागतो. आम्ही एक्सपेन्सेस शीटमध्ये तो एक्सपेन्सेस देखील लावतो. परंतु, एमईआरसी तो एक्सपेन्सेस डिसअलाऊ करते. तो आमचा लॉस असतो. एमईआरसीने एक्सपेन्सेस अलाऊ केला की तो आमचा प्रॉफिट होतो. मी आपणास एक उदाहरण देतो. समजा, एक ग्लास १० रूपयांचा आहे, तो आम्ही ११ रूपयांना दिला तर त्यातील १ रूपया आमचा प्रॉफिट असतो. परंतु, एमईआरसीने सांगितले की, आम्ही तुम्हाला त्या ग्लासचे फक्त ९ रूपये देऊ तर तो १ रूपया आमचा लॉस असतो. वितरण व्यवस्थेच्या वेळी आम्ही बरेच एक्सपेन्सेस मागितले. परंतु, एमईआरसीने ते डिअलाऊ केले. आम्ही काही प्रकरणांमध्ये कोर्टात, सुप्रीम कोर्टात जिंकलो तर त्यांना ते एक्सपेन्सेस अलाऊ करावे लागतात. त्यामुळे मग आम्ही प्रॉफिट मध्ये येतो. विजेचा दर ठरविण्यापुरता वीज नियामक आयोगाचा संबंध असून आता या खाजगी कंपन्या आहेत. तरी देखील या कंपन्यांबाबतची धोरणे सरकारकडून ठरविली जातात. सरकारचे या कंपन्यांमध्ये शेअर्स असल्यामुळे शासनाचे अधिकारी कार्यकारी संचालक म्हणून या कंपन्यांवर कार्यरत असून या सर्व मुद्यांबाबत वीज नियामक आयोगाचे काय म्हणणे आहे? असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी माहिती दिली की, एमईआरसीने स्वतःचे रेग्यूलेशन तयार केले आहे. वीज अधिनियम, २००३ मधील तरतूदी सरकारी कंपन्यांना व खाजगी कंपन्यांना लागू आहेत. एमईआरसी आपले निर्णय घेताना रेग्यूलेशनप्रमाणे निर्णय घेते. एमईआरसीने खर्चाच्या संदर्भात नियम तयार केले आहेत. प्रत्येक खर्च कशा प्रकारे करावा या संदर्भात निकष ठरविण्यात आले आहेत. त्यानुसार रेग्यूलेशन केले जाते. याचिका सादर होते, त्याप्रमाणे याचिकेवर जनसुनावणी घेऊन रेग्यूलेशननुसार आदेश पारित करण्यात येतात. केंद्र शासनाच्या पॉवर ग्रिडमधून पॉवर देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात कोराडी, चंद्रपूर, धुळे, कोल्हापूर, वर्धा अशा ५ ठिकाणी मोठी वीज उपकेंद्रे आहेत. सेंट्रल ग्रिडमधून पॉवर घेण्याची आपली कॅपॅसिटी ८००० मे. वॅ. आहे. आपण वीज गरजेनुसार घेतो. आतापर्यंत आपण ६७०० मे. वॅ. वीज घेतली आहे.

तेव्हा समितीने अशी पृच्छा केली की, काही वेळा तक्रारी येतात की इतर राज्ये वीज इतकी खेचतात की, त्यामुळे आपल्याला वीज मिळत नाही, याबाबत काय परिस्थिती आहे? त्यावेळी त्यांनी सांगितले की, आपल्याला दररोज एसएलडीसीला माहिती द्यावी लागते की, रात्री बारा वाजल्यापासून दर १५ मिनिटांनी किती जनरेशन होते. त्याचे एकूण ९६ ब्लॉक्स होतात. १५ मिनिटांनी किती जनरेशन असणार आहे, किती लोड असणार आहे, या संदर्भातील सविस्तर माहिती एसएलडीसीला दिली जाते. लोड कोणाच्याही कंट्रोलमध्ये राहत नाही. एसी केव्हा सुरू

होणार किंवा केव्हा बंद होणार, हे आपल्याला समजत नाही. आमचा अनुभव असा आहे की, पाऊस आला की, लोड कमी होतो. काल वळीवाचा पाऊस झाल्यामुळे पश्चिम महाराष्ट्रातील सातारा, कोल्हापूर, सोलापूर, सांगली या ठिकाणचा हजारो मे. वॅ. लोड खाली आला. रात्री ९ वाजता पाऊस पडला तर रात्री १२ वाजल्यापासून हजारो मे. वॅ. लोड खाली येतो. मुंबईमध्ये पहिला पाऊस झाल्यावर एसी वापरणे कमी झाल्यामुळे ९०० मे. वॅ. लोड कमी झाला. आपण या संदर्भात अंदाजच करून सांगतो. जनरेशन संदर्भात देखील अंदाजच करावा लागतो. एवढी वीज आम्ही जनरेट करणार आहोत, अशा प्रकारे अंदाज दर्शवावा लागतो. जनरेशन व डिस्ट्रिब्यूशन हे एकमेकांवर अवलंबून असून ते कमी जास्त होत असते. दोन्ही मॅच झाले तर फ्रिक्वेन्सी ५० असणार आहे. जनरेशन जास्त झाले आणि गरज कमी झाली तर फ्रिक्वेन्सी ५० वर जाईल. जनरेशन कमी झाले आणि गरज वाढून आम्ही वीज खेचत राहिलो तर फ्रिक्वेन्सी ५० खाली जाईल. सेंट्रल रेग्युलेशननुसार ५० च्या वर जनरेशन गेले तर विजेचा दर कमी होतो. जनरेशन ५०.२ च्या वर गेले तर वीज फुकटात आहे, असे समजले जाते. तेव्हा आम्ही पाहिजे तेवढी वीज खेचू शकतो. जनरेशन कंपनीने जनरेशन बंद करावे, आता जनरेशनची गरज नाही, असा सिग्नल मिळतो. आमची ५०.२ च्या वर वीज खेचण्याची तयारी आहे. जनरेशन ४९.२ च्या खाली गेले तर वीज १७ रूपयांची होते. तुम्हाला विजेची खूप गरज असेल तर मग तुम्हाला १७ रूपयांनी वीज मिळणार. जनरेशन कमी झाले आहे, वीज खेचणे कमी करा, असे सेंट्रल ग्रिडकडून सांगितले जाते. ४९.२ च्या खाली जनरेशन गेले तर ब्रेकर ओपन होऊन राज्य अंधारात जाईल. काही राज्यांचे स्वतःचे जनरेशन असते. त्यांचे जनरेशन खाली गेले आणि मागणी वाढली की, ते १७ रूपयांची वीज खेचतात. परंतु, १७ रूपयांची वीज देण्याची वेळ येते, त्यावेळी ते देत नाहीत. ते कोर्टात जाऊन भांडणे करतात. मागील वर्षी असे खूप प्रकार घडले आहे. अनेक राज्ये अशा प्रकारे कोर्टात गेले आहेत. ४८.९५ च्या खाली जनरेशन गेले की, तुम्ही वीज खेचू नये, असे संकेत आहेत. महाराष्ट्र या संदर्भातील शिस्त पाळतो. परंतु, बरीच राज्ये ही शिस्त पाळत नाहीत. मागे २ वेळा नॅशनल ग्रीड फेल्यूअर झाले आहे. त्यावेळी संपूर्ण देश अंधारात गेला होता. आता या संदर्भातील कायदा स्ट्रिक्ट केला आहे. वीज घेण्याच्या संदर्भात पैसे ॲडव्हान्स द्यावेत, असे सांगण्यात येत आहे. आता वीज खेचण्याचे प्रमाण खूप कमी झाले आहे. आमच्याकडे वीज कमी नाही. आमची ८००० मे. वॅ. वीज खेचण्याची क्षमता आहे.

अधिसूचना क्रमांक ७६ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (माहितीच्या नियमित नोंदी ठेवणे व सादर करणे) विनियम, २००९ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/ प्रशासन/ २११/ २००९-१०/७७४, दिनांकित २१ एप्रिल, २००९.

उद्देश :

विद्युत अधिनियम, २००३ मधील कलम ६१ आणि ६२ आणि महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (वीज दराच्या अटी व शर्ती) विनियम, २००५ मधील विनियम ७ व ८ अंतर्गत प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करुन, महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाने हे विनियम तयार केले आहे.

हे विनियम प्रत्येक परवानेधारक, विद्युत निर्मिती कंपन्या आणि विद्युत निर्मितीचा व्यवसाय करणाऱ्या परवाने धारकांनी, परवाना प्राप्त व्यवसाय यांच्या संबंधात प्रत्यक्ष रकमावर आधारित वाटप विवरण पत्रांचा समावेश असलेली वेगवेगळी आर्थिक, कार्यविषयक आणि लेख्यांबाबतची माहिती (व्यय, आय, मत्ता आणि देणी) तयार करण्यासाठी मार्गदर्शक राहतील.

गोषवारा :

या विनियमामधील मुख्य तरतुदी खालील प्रमाणे आहेत.

- या विनियमांमध्ये परवानेधारक, विद्युत निर्मिती कंपन्या आणि विद्युत निर्मितीचा देखील व्यवसाय करणारे परवाने धारक विहीत नमुन्यामध्ये माहितीच्या नोंदी ठेवणे आणि माहिती आयोगाला सादर करण्यासाठी कार्यपद्धती नमूद केली आहे.
- या विनियमांमध्ये लेखापरिक्षीत वार्षिक लेख्यांची वाटपाची तत्त्वे, वाटपामागची कारणमीमांसा, विभागनिहाय विभागणी आणि सादरीकरण, सादरीकरणातील सातत्य, स्तरनिहाय विभागणीची पद्धत विषद करण्यात आली आहे.

उपरोक्त अधिसूचनेसंदर्भात समितीने खालील मुद्दयांवर ऊर्जा विभागाच्या प्रधान सचिवांची साक्ष घेतली.

(१) लेखी कमिटमेंट दिल्याशिवाय कोणत्याही कंपनीला वीज निर्मिती करता येणार नसल्याने विदर्भातील एका कंपनीने शेतकऱ्यांच्या जमिनी घेतल्या. जमिनीचा मोबदला म्हणून काही लोकांना १० लाख रुपये देण्यात आले तर काही लोकांना ५ लाख रुपये देण्यात आले, ही एक प्रकारची अनियमितता आहे. अशा प्रकारची अनियमितता रोखता येणार नाही काय?

(२) खाजगी वीज निर्मिती कंपन्यांकडून शेतकऱ्यांवर अन्याय होणार नाही, याची काळजी वीज नियामक आयोगाने घेतली आहे का?

सदर साक्षीदरम्यान समितीने विभागीय सचिवांना उपरोक्त मुद्दयांसंदर्भात विचारणा केली असता विभागीय सचिवांनी माहिती दिली की, हा जनरेशन डि-लायसन्सचा मुद्दा आहे. कोणीही कुठेही जनरेशनसाठी जनरेशन प्लँट लावू शकतो. या संदर्भात सन २००३ चा अधिनियम असून असा बिझनेस कोणीही करू शकतो. अनेकांनी असे प्लँट लावले आहेत. सदर वीज ओपन ॲक्सेसमध्ये विकली जाऊ शकते. त्यावर आमचे नियंत्रण नाही. मात्र जनरेशन प्लँट लावण्यासाठी पाणीपुरवठा विभागाची, पर्यावरण विभागाची व उद्योग विभागाची परवानगी घ्यावी लागते. जनरेशन करण्यासाठी परवानगीची गरज नाही. खाजगी जनरेशन कंपन्यांवर आमचे नियंत्रण नाही. या संदर्भात वीज नियामक आयोगाचे नियंत्रण आहे.

अधिसूचना क्रमांक ७८ : महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/लिगल/१३२/२००५/ ०७३६, दिनांकित २१ एप्रिल, २००५ व त्यास काढलेले शुद्धीपत्र क्र. मविनिआ/ लिगल/ १३२/ २००५/२०८३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २००६.

उद्देश :

विद्युत अधिनियम, २००३ (२००३ चा ३६) च्या कलम १८१ (२) च्या उपकलम (२) सह, कलम ३० आणि कलम ३२ च्या उपकलम (३) नुसार प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करुन महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाने, याद्वारे हे विनिमय तयार केले आहे.

गोषवारा :

या विनियमातील मुख्य तरतुदी खालीलप्रमाणे आहेत :—

- या विनियमामध्ये पारेषण यंत्रणेला जोडण्यासाठी आणि वापरासाठी घाऊक वीज पारेषण करार, पारेषण मुक्त प्रवेशासाठी पात्रतेच्या अटी, अर्जाची छाननी, याबाबत तरतुदी आहेत.
- पारेषण यंत्रणा नियोजन, पारेषणामधील बंधने, शुल्क आकारणीची तत्त्वे, राज्यभार प्रेषण यंत्रणेचा खर्च व शुल्क, पारेषण उपभोक्त्याने पारेषण प्रणालीचा वापर करण्यासाठी विशेष उर्जा मीटर बसविणे, या बाबींसंबंधी विनियमात तरतुदी करण्यात आल्या आहेत.
- पारेषण प्रणाली उपभोक्त्याने न वापरलेले पारेषण क्षमता हक्क दुसऱ्या कोणत्याही मुक्त प्रवेशासाठी पात्र व्यक्तीला देऊ शकतो किंवा तो हे हक्क पूर्णपणे किंवा अंशतः पारेषण परवानेधारकाला परत करू शकतो.

उक्त अधिसूचनेसंदर्भात समितीने खालील मुद्यांवर ऊर्जा विभागाच्या प्रधान सचिवांची साक्ष घेतली.

सदर साक्षीदरम्यान समितीने अशी विचारणा केली की, वीज निर्मिती केल्यानंतर ट्रान्समिशन करण्यात येते. त्यानंतर वीज डिस्ट्रिब्यूट केली जाते, यात पारेषणाची नेमकी भूमिका काय आहे? त्यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, एमएसईबीच्या निर्मिती, पारेषण व वितरण अशा ३ कंपन्या आहेत. या ३ कंपन्यांमध्ये विभागणी करण्यात आली. त्यातील एक पारेषण कंपनी आहे. त्यानंतर राज्य पारेषण प्रणाली म्हणजे एसटीयूची निर्मिती करण्यात आली. वीज ट्रान्समिशनचे लायसन्स असते. महाराष्ट्र राज्य हे असे राज्य आहे की, येथे शासकीय ट्रान्समिशन लायसन्स नसून खाजगी सुद्धा आहे. सर्वांमध्ये समन्वय ठेवून राज्याचा पारेषण प्लॅन तयार करण्याचे काम STU करते. दर महिन्याला किती फ्लो होतो, किती फ्लो करावयाचा आहे, किती जास्त करावयाचा आहे किंवा किती कमी करावयाचा आहे, या संदर्भातील नियंत्रणाचे काम, समन्वय ठेवण्याचे काम SLDC करते. नवीन काम करताना आपल्याला नवीन प्रणाली तयार करावी लागणार आहे. राज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात केंद्र शासनाचे तसेच खाजगी वीज प्रकल्प होऊ लागले आहेत. नॅशनल ग्रीडमध्ये अनुभव असा आहे की, बऱ्याच ठिकाणी निमिर्तीची व्यवस्था निर्माण झाली आहे. परंतु, त्यांना ग्रीडला जोडण्याची व्यवस्था नाही. त्यामुळे इनबॅलन्स तयार झाला आहे. आपल्या राज्यात वीज निर्मितीचा प्रकल्प तयार झाला तर तेथून वीज वाहून आणण्याची शासकीय किंवा खाजगी व्यवस्था नाही. महावितरणला वीज वाहून आणून रिलायन्स, टाटा, बेस्ट यांना खुदरा वीज विक्री करण्यासाठी मागणीप्रमाणे द्यावी लागते. शहरीकरण, औद्योगिकीकरण फार झपाट्याने होत आहे. त्यामुळे या संदर्भात अडचण निर्माण होऊ नये म्हणून पायाभूत सुविधा तयार कराव्या लागणार आहेत.

त्यानंतर समितीने असे विचारले की, महाराष्ट्रातील वीज निर्मितीला गतिमान करण्यासाठी अनेक मार्ग आहेत. याची अंमलबजावणी शासकीय कंपनी देखील करू शकते. आज शासकीय कंपनीकडे सर्व पायाभूत सुविधा आहेत. त्यामुळे वीज निर्मिती करण्यासाठी या कंपन्यांकडून कोणती कारवाई करण्यात येणार आहे. ? त्यावर विभागीय सचिवांनी माहिती दिली की, शासनाने मोठ्या प्रमाणावर कार्यक्रम हाती घेतलेले आहेत. राज्य भारनियमन मुक्त झालेले आहे, लॉसेसचे प्रमाण कमी झाले आहे.

हे लॉसेस आणखी कमी करण्याकरिता काही उपाययोजना केलेल्या आहेत काय? वीज निर्मितीच्या क्षेत्रामध्ये राज्य प्रॉफिटमध्ये का येत नाही, वीज ग्राहकांना स्वस्त दराने वीज मिळण्याबाबत काय उपाययोजना केल्या जाणार आहेत ? या समितीच्या विचारणेवर सचिवांनी सांगितले की, लॉसेस भरून काढण्यासंदर्भात नियामक आयोगाने तसेच केंद्र शासनाने निकष ठरवून दिलेले आहेत. केंद्र शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषाप्रमाणे लॉसेसचे प्रमाण १६ टक्क्यांवर आलेले आहे. लॉसेसचे प्रमाण अजून कमी करण्याकरिता आम्ही असे धोरण स्वीकारलेले आहे की, ज्या ठिकाणी लोक अजिबात वीज बील भरत नाहीत किंवा जेथे ४२ टक्क्यांपेक्षा जास्त लॉसेस आहेत अशा ठिकाणी लोडशेडिंग केले जाते. तसेच, काही भागात ७० टक्के लॉसेस आहेत तेथेही लोडशेडिंग केले जाते. जेथे वीज बीलाचे पैसे भरले जात नाहीत तेथे लोडशेडिंग केली जाते असे चित्र निर्माण झाल्याने वीज बील भरलेच पाहिजे या सामाजिक भावनेने लोक आता वीज बीलाचे पैसे भरु लागले आहेत. त्यामुळे जेथे केवळ या कारणामुळे लोडशेडिंग केली जात होती, तेथे २-३ महिन्यांत सुधारणा दिसू लागली आहे आणि वीज बील भरलेच पाहिजे अशा प्रकारची लोकांची मानसिकताही निर्माण होऊ लागली आहे. आम्हालाही आमची बिलिंग सिस्टिम अधिक चांगली करावी लागेल, मीटरचे रिडींग व्यवस्थित घेण्याची काळजी घ्यावी लागेल. आमचे कर्मचारी सौजन्याने कसे वागतील हे पाहिले पाहिजे. आमच्या बाजूने आम्ही या सर्व गोष्टीही केल्या पाहिजेत.

त्यावर समितीने अशी विचारणा केली की, राज्यामध्ये लोडशेडिंग नाही. आता आपण सांगितले की, जेथे लॉसेस जास्त आहेत आणि रिकव्हरी कमी आहे तेथे लोडशेडिंग केले जाते. या विसंगतीबाबत सांगावे. त्यावर विभागीय सचिवांनी त्यांचा मुद्दा स्पष्ट करताना एक उदाहरण दिले की, ४ लोक वीज बील भरतात आणि ६ लोक भरत नाहीत. ज्या ठिकाणी ४२ टक्के पेक्षा जास्त लॉसेस आहेत, अशा ठिकाणी लोडशेडिंग आहे. काही लोक बील भरत नाहीत, त्यामुळे इतर लोकांना त्रास होतो. या करिता बील न भरणाऱ्यांवर प्रेशर आणण्याकरिता तेथील वीज लगेच तोडा असे सांगितले जाते. मला असे वाटते की, लोकशाहीमध्ये एखादे उद्दिष्ट साध्य करावयाचे असेल तर त्या करिता कायद्याच्या बडग्याबरोबर सामाजिक दबावही तितकाच महत्त्वाचा असतो. जे लोक बील भरत नाहीत त्यांच्यावर एफआयआर दाखल करणे हा कारवाईचा एक भाग झाला आणि सामाजिक दबावाद्वारे त्यांना बील भरण्यास उद्युक्त करणे हा दुसरा भाग झाला. या संदर्भात सामाजिक दबाव कसा काम करतो हे सांगावयाचे झाले तर, जे गाव लोडशेडिंगमुळे अंधारात असते त्याच्या समोरच्या गावातील वीज असते. ते पाहून या गावातील लोकांच्या मनात येते की, त्या गावातील लोक व्यवस्थितपणे वीज बील देत आहेत म्हणून तेथे वीज आहे. ते जर वीज बील भरत असतील तर आपल्या गावातील लोक वीज बील व्यवस्थितपणे का भरत नाहीत ? आपल्या गावात वीज हवी असेल तर आपणही वीज बील भरले पाहिजे अशी आता लोकांमध्ये जागृती निर्माण होत आहे. इंडस्ट्रीअल रिकव्हरी १०१ टक्के आहे, कमर्शिअल रिकव्हरी ९८ टक्के आहे, रेसिडेन्शिएल रिकव्हरी ९७ टक्के आहे. जास्तीत जास्त वीज चोरीचे प्रमाण शेती क्षेत्रामध्ये आढळून येते. अर्थात यामागे अनेक कारणे असतात, लोकांना वीज बील भरण्याची सवय नसते हा देखील एक भाग आहे. आम्ही तर काही गावे अशी पाहिली आहेत की, ज्यांनी स्वतंत्र महाराष्ट्र अस्तित्वात आल्यापासून आतापर्यंत एक पैसाही वीज बीलापोटी भरलेला नाही. तसेच,या संदर्भात आमच्या यंत्रणेतील दोष देखील दूर केले पाहिजेत. जसे की, वीज बीले वेळेवर पाठविणे, वीज बीलाचे कलेक्शन करण्याकरिता सेंटर उभारणे ही कामे केली पाहिजेत. कारण कधी कधी वीज बील भरण्याकरिता त्यांना दूर जावे लागते व त्यांच्या एस. टी. च्या जाण्या-येण्याचा भाड्याचा खर्च वीज बीलापेक्षा जास्त असतो.

यावर समितीने असे विचारले की, वीज मंडळावर आरोप केला जातो की, तुमचे लॉसेस शेतकऱ्यांच्या हॉर्सपॉवरच्या कनेक्शनच्या बीलातून भरुन घेतले जातात, यामध्ये कितपत तथ्य आहे, याचे समर्थन आपण कसे करणार ?

त्यावर विभागीय सचिव म्हणाले की, आपण शेती क्षेत्राला दिवसा आठ तास इतकी वीज देतो व पुढील आठवड्यामध्ये रात्री १० तास इतकी वीज देतो. याचा अर्थ आपण किती वीज देतो हे फिक्स्ड असते. दुसरे म्हणजे एखाद्या व्यक्तीकडे ५ हॉर्सपॉवरचे कनेक्शन असेल, त्याला जर १० हॉर्सपॉवरचे बील दिले तर बील पाहिल्यानंतर तो लगेच तक्रार घेऊन येईल. तसेच, वीज वापराची नोंद होते त्याप्रमाणे वीज बीलाचे कॅल्क्युलेशन कोणीही करू शकतो व त्यात चूक असल्यास सांगू शकतो, त्यामुळे तसे करणे शक्य नाही व तसे केलेही जात नाही. या खेरीज प्रत्येक मीटर फिडरवाईज आमच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. त्यामुळे येथे manipulation ला वावच नाही आणि कोणी जरी ठरविले तरी तो manipulate करण्याचा प्रयत्न देखील करु शकत नाही. सांगोला येथील एखाद्या वीज मीटरचे रिडींग आपण या संकेतस्थळावर पाहू शकतो. मीटरचे रिडींग खोटे असू शकत नाहीत कारण मीटर सील्ड आहेत. ग्राहकांसमोर विजेकरिता हॉर्सपॉवर किंवा मीटर रिडींग निवडायचे पर्याय असतात. त्यांनी जर हॉर्सपॉवरचा पर्याय निवडला तर त्यानुसार वीज बील येते. त्यांनी जर मीटरचा पर्याय निवडला तर वापरलेल्या युनिट प्रमाणे वीज बील येते. परंतु, त्यांनी जर हॉर्सपॉवरचा पर्याय निवडला तर त्यांना विजेचा वापर कितीही असला तरी, हॉर्सपॉवरचे ठरलेले बील द्यावेच लागते. उदाहरणच द्यायचे झाले तर समजा एक टॅक्सी ५०० रुपये भाडे देऊन दिवसभरासाठी बुक केली. त्यानंतर जरी त्या टॅक्सीचा वापर केला नाही किंवा कमी केला तरी ठरलेले भाडे द्यावेच लागते त्याप्रमाणे हे आहे. पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये बहुतेक ठिकाणी वीज कनेक्शन हॉर्सपॉवरचे घेतलेले आहे. विदर्भामध्ये मात्र बरेच वीज कनेक्शन हे मीटरवर आहे. जी कनेक्शन्स मीटरवर नाहीत तेथे मीटर बसविण्याकरिता आम्ही आता खूप मोठी मोहीम हाती घेणार आहोत. तसे जर का झाले तर मला वाटते की, आपोआप पाण्याच्या वापरावरही कंट्रोल येईल. लोक ठिबक सिंचन पद्धतीचा वापर करण्याबाबत विचार करतील आणि पर्यायाने शेती क्षेत्रामध्ये धोरणात्मक बदल होईल असे मला वाटते.

तसेच, वीज बीलाच्या संदर्भात सांगावयाचे झाले तर किती युनिट विजेचा वापर झाला याची मीटरवरील नोंद डायरेक्ट संगणकावर घेतली जाते व त्याचे वेळोवेळी मॉनिटरिंग केले जाते. आता ऑडिटिंगच्या कामाला सुरूवात केलेली आहे. आपण प्रकाशगड येथे आल्यास आपल्याला तेथील कंट्रोलरुम मधून सोलापूर शहर येथे कोणत्या ट्रान्स्फॉर्मरवर कोणता वीज ग्राहक आहे, तो कोठे राहतो, तो किती युनिट वीज वापरतो हे आम्ही आपणांस दाखवू शकतो. मीटर बसविण्याकरिता प्रथम मीटरचे रिडींग घेण्यापासून ते बील देणे, बीलाचे कलेक्शन करणे अशी यंत्रणा उभी करावी लागेल. विदर्भामध्ये मीटर बसविलेले असून या सर्व सुविधा असल्याने या संदर्भात तक्रारी नाहीत.

अभिप्राय व शिफारस—

उपरोक्त तिन्ही अधिसूचनांचा समितीने साकल्याने विचारविनिमय केला. या पूर्वीच्या दोन अधिसूचनांच्या अनुषंगाने समितीने कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाही.

या अधिसूचनेच्या अनुषंगाने विभागीय सचिवांनी सांगितले की, **हॉर्सपॉवर ऐवजी मीटर प्रमाणे वीज आकारणी करण्यासाठी वीज वितरण कंपनी मार्फत संपूर्ण राज्यभर मोहिम हाती घेण्यात येणार आहे. त्यानुषंगाने समिती शिफारस करत आहे की, उर्जा विभागाने अशी मोहिम राज्यभर जरुर हाती घ्यावी. मात्र विभागाने त्याचा भार शेतकऱ्यांवर टाकू नये. विभागाच्या खर्चाने अद्यायावत इलेक्ट्रॉनिक मीटर्स बसविणेत यावेत. त्याच प्रमाणे वीज मीटरचे रीडींग घेणे, देयके ग्राहकांना वेळेवर पोहोचवणे तसेच वीज देयके भरण्यासाठी गावागावातून देयक भरणा केंद्रे उभारणे या सर्वांसाठी ग्रामीण भागात पायाभूत यंत्रणा तयार करावी. हे मीटर्स चालू राहतील व बंद पडल्यास ते त्वरित सुरू करून कसे देता येतील याचाही विचार या पायाभूत यंत्रणेमध्ये करण्यात यावा. त्यानंतरच विभागाने ही मोहिम हाती घ्यावी. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.**

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

प्रारुप अधिसूचना क्रमांक ५ : महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियम, २०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि २०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २१ जुलै, २०११.

आणि

अधिसूचना क्रमांक ३४ : महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) (सुधारणा) नियम,२०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि-२०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २५ ऑगस्ट, २०११.

प्रारुप अधिसूचना क्रमांक ५ : महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियम, २०११ प्रसिद्ध करणारी प्रारुप अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि २०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २१ जुलै, २०११.

उद्देश :

उक्त अधिसूचना निर्गमित करण्यामागचा उद्देश विभागाने खालीलप्रमाणे विषद केला आहे.

क्र. सेप्रनि-२०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०,दिनांक २१ जुलै २०११ च्या अधिसूचनेनुसार १९६७ च्या महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियमात सुधारणा करण्यासाठी नियम प्रसिद्ध केले आहेत. मुख्य नियमांना जे सुधारणा नियम सुचविले आहेत. त्यांचा मथळा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश)(सुधारणा) नियम, २०११ असा आहे.

२. मूळ नियमात ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेश नियमामध्ये खालीलप्रमाणे तरतूद आहे :–

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसल्यास ज्यांचे वय २८ वर्षांपेक्षा अधिक नसेल

आणि,

(दोन) माध्यमिक शाळाप्रमाणपत्र किंवा तुल्य अर्हता आणि कृषि विषयाची पदविका दोन वर्षाचा अभ्यासक्रम धारण करीत असतील अशा उमेदवारांमधून नामनिर्देशनाद्वारे नेमणूक करण्यात येईल. मात्र कृषि विषयाची पदवी किंवा उच्च अर्हता धारण करणाऱ्या किंवा समाजसेवेचा अनुभव आणि ग्रामीण अनुभव असलेल्या उमेदवारांना अधिक पसंती देण्यात येईल अशी तरतूद आहे.

३. उपरोक्त तरतुदीच्या ऐवजी आता सुधारणा म्हणून खालीलप्रमाणे नियमात सुधारणा करण्याचे प्रस्तावित करण्यात आले आहे :—

(१) नियुक्ती ही पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रकारे करण्यात येईल :–

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसलेले जे उमेदवार ३३ वर्षांपेक्षा अधिक वयाचे नसतील आणि,

(दोन) किमान उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता उत्तीर्ण

किंवा

शासनमान्य संस्थेची अभियांत्रिकी पदविका (तीन वर्षांचा अभ्यासक्रम)

किंवा

शासनमान्य संस्थेची समाजकल्याणची पदवी (बी. एस. डब्ल्यू.) आणि

(तीन) संगणक हाताळणी / वापराबाबत माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने वेळोवेळी विहित केलेल्या परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र धारण करणे आवश्यक राहील.

४. प्रस्तावित सुधारणा करण्याची कारणमीमांसा खालीलप्रमाणे आहे :—

(अ) ग्रामसेवक पदावर नामनिर्देशनाने नियुक्तीसाठी वयोमर्यादा २८ वर्षांपेक्षा अधिक नसेल अशी तरतूद सध्या आहे. परंतु शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार सदर वयोमर्यादा ३३ वर्षापेक्षा अधिक नसेल अशी तरतूद सुधारित नियमामध्ये वरील परिच्छेद ३ मधील (एक) येथे प्रस्तावित करण्यात आली आहे.

(ब) सध्याची तरतूद माध्यमिक शालांत परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता उत्तीर्ण अशी आहे. त्याऐवजी वरील परिच्छेद ३ मधील (दोन) येथे उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० % गुणांसह उत्तीर्ण इ. अशी करण्यात आलेली आहे. ग्रामसेवकासारख्या महत्त्वाच्या पदावर उच्च शैक्षणिक अर्हता प्राप्त केलेले उमेदवार मिळावेत असा उद्देश या सुधारणेमागे आहे.

(क) आधुनिक जगतामध्ये संगणकाचे महत्त्व तसेच ग्रामसेवक पदाच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये विचारात घेऊन वरील परिच्छेद-३ मधील (तीन) मध्ये "संगणक हाताळणी/वापराबाबत माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने वेळोवेळी विहित केलेल्या परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र धारण करणे आवश्यक राहील." अशी सुधारणा प्रस्तावित केली आहे.

अधिसूचना क्रमांक ३४ : महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) (सुधारणा) नियम,२०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि-२०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २५ ऑगस्ट, २०११.

उद्देश :

उक्त अधिसूचना निर्गमित करण्यामागचा उद्देश विभागाने खालीलप्रमाणे विशद केला आहे.

क्र. सेप्रनि-२०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०,दिनांक २१ जुलै २०११ च्या अधिसूचनेनुसार १९६७ च्या महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियमात सुधारणा करण्यासाठी नियम प्रसिद्ध केले आहेत. मुख्य नियमांना जे सुधारणा नियम सुचविले आहेत त्यांचा मथळा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश)(सुधारणा) नियम, २०११ असा आहे.

२. मूळ नियमात ग्रामसेवकांच्या सेवा प्रवेश नियमामध्ये खालीलप्रमाणे तरतुदी होत्या :-

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसल्यास ज्यांचे वय २८ वर्षापेक्षा अधिक नसेल

आणि,

(दोन) माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र किंवा तुल्य अर्हता आणि कृषि विषयाची पदविका दोन वर्षाचा अभ्यासक्रम धारण करीत असतील अशा उमेदवारांमधून नामनिर्देशनाद्वारे नेमणूक करण्यात येईल. मात्र कृषि विषयाची पदवी किंवा उच्च अर्हता धारण करणाऱ्या किंवा समाजसेवेचा अनुभव आणि ग्रामीण अनुभव असलेल्या उमेदवारांना अधिक पसंती देण्यात येईल अशी तरतूद आहे.

३. उपरोक्त तरतुदीच्या ऐवजी याबाबत प्राप्त झालेल्या सूचना व हरकती विचारात घेऊन दिनांक २५ ऑगस्ट, २०११ रोजी खालीलप्रमाणे नियमात सुधारणा करण्यात आल्या आहेत :—

(१) नियुक्ती ही पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रकारे करण्यात येईल —

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसलेले जे उमेदवार ३३ वर्षापेक्षा अधिक वयाचे नसतील आणि,

(दोन) उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परिक्षेत किमान ६०% गुणांसह उत्तीर्ण

किंवा

शासनमान्य संस्थेची अभियांत्रिकी पदविका (तीन वर्षाचा अभ्यासक्रम)

किंवा

शासनमान्य संस्थेची समाजकल्याणची पदवी (बी. एस. डब्ल्यू.) आणि

(तीन) संगणक हाताळणी / वापराबाबत माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने वेळोवेळी विहित केलेल्या परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र धारण करणे आवश्यक राहील.

४. सुधारणा करण्याबाबतची कारणे खालीलप्रमाणे आहेत :—

(अ) ग्रामसेवक पदावर नामनिर्देशनाने नियुक्तीसाठी वयोमर्यादा २८ वर्षापेक्षा अधिक नसेल अशी तरतूद सध्या आहे. परंतु शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार सदर वयोमर्यादा ३३ वर्षापेक्षा अधिक नसेल अशी तरतूद सुधारित नियमामध्ये वरील परिच्छेद ३ मधील (एक) येथे करण्यात आली आहे.

(ब) याबाबत प्राप्त झालेल्या सूचना व हरकती आणि ग्रामसेवक पदाचे महत्त्व विचारात घेऊन वरील परिच्छेद ३ मधील (दोन) येथे उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० % गुणासह उत्तीर्ण इ. अशी सुधारणा करण्यात आलेली आहे. ग्रामसेवकासारख्या महत्त्वाच्या पदावर उच्च शैक्षणिक अर्हता प्राप्त केलेले उमेदवार मिळावेत असा उद्देश या सुधारणेमागे आहे.

(क) आधुनिक जगतामध्ये संगणकाचे महत्त्व तसेच ग्रामसेवक पदाच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये विचारात घेऊन वरील परिच्छेद-३ मधील (तीन) मध्ये "संगणक हाताळणी/वापराबाबत माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने वेळोवेळी विहित केलेल्या परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र धारण करणे आवश्यक राहील." अशी सुधारणा केली आहे.

उपरोक्त प्रारुप अधिसूचना समितीने दिनांक २८ सप्टेंबर,२०११ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली असता समितीने त्यातील ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेश नियमातील शैक्षणिक तरतुदी संदर्भात विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्याचा निर्णय घेतला व समितीने उक्त अधिसूचनेसंदर्भात दिनांक १२ ऑक्टोबर २०११ रोजी ग्रामविकास विभागाच्या सचिवांची साक्ष घेतली.

साक्षीदरम्यान समितीने अशी विचारणा केली की, ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाने दिनांक २१ जुलै,२०११ रोजी प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचनेनुसार महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियमात सुधारणा केली आहे. यानुसार वयोमर्यादा वाढविण्यात आली आहे. तसेच, कृषि विषयाच्या पदविकेची अट काढून टाकून फक्त किमान उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता उत्तीर्ण, अशी शैक्षणिक अर्हता निश्चित केली आहे.

ग्रामसेवक पद हे ग्रामीण भागात असलेल्या ग्रामपंचायतीमधील आहे व कृषि क्षेत्राशी या पदाचा निकटचा संबंध आहे. राज्यातील कृषि महाविद्यालयांमध्ये पदविका घेतल्यानंतर विद्यार्थ्यांना ग्रामसेवक होण्याची संधी होती. आता शैक्षणिक अर्हतेतून कृषि पदविकेची अट काढून टाकण्यात आल्याने कृषि पदविकाधारकांव्यतिरिक्त इतर विद्यार्थ्यांना ही संधी मिळणार आहे. राज्यातील कृषि महाविद्यालयांनी ५०-१०० एकर शेती क्षेत्र, इमारती, कर्मचारीवर्ग यामध्ये गुंतवणूक केलेली आहे. याठिकाणी शेतीवर निरनिराळे प्रयोग केले जातात. अगोदरच राज्यात शेतीखालील जमिनीचे प्रमाण कमी होत चालले आहे. आता फक्त कृषि महाविद्यालयांकडील जमीन प्रयोगासाठी शिल्लक आहे. कृषि पदविका घेतल्यानंतर ग्रामसेवक पदाचे प्रोत्साहन या विद्यार्थ्यांना होते. आता शासनाने ते काढून घेतलेले आहे. त्यामुळे कृषि महाविद्यालयांवर परिणाम होणार आहे. याबाबत सचिवांचे काय मत आहे? असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, कायद्यानुसार ग्रामीण भागातील कामे ग्रामपंचायतीने करणे आवश्यक आहे. ७९ कामे ग्रामपंचायत अधिनियमामध्ये दिलेली आहेत. शेड्युलमध्ये नमूद करण्यात आलेल्या कामांमध्ये शेतीशी निगडित कामे नगण्य असली तरी सुद्धा काही-ना-काही प्रमाणात शेतीशी निगडित कामे करावी लागतात म्हणून एवढी वर्षे कृषि पदविकेची अट कायम ठेवण्यात आली होती. आज अशी परिस्थिती आहे की, ग्रामपंचायत स्तरावर करण्यात येणारी कृषि क्षेत्राशी संबंधित कामे काढून घेण्यात आली आहेत. आता ही सर्व कामे कृषि विभागाच्या अखत्यारितील कृषि सहायक करतात. ही कामे जिल्हा परिषदेअंतर्गत येत नाहीत. ही कामे करण्यासाठी शासनाने ११,५९७ कृषि सहायक पदांचे एक एक्सक्ल्युझिव्ह स्टेट कॅडर तयार केलेले आहे. ग्रामपंचायतीकडे असलेल्या ६९ कामांव्यतिरिक्त इतर कामेही ग्रामपंचायतींकडे देण्याचे अधिकार राज्य शासनाला आहेत. उदाहरणार्थ, एनआरएचएम, सर्वशिक्षा अभियान अशा प्रकारची कामेही ग्रामपंचायत स्तरावर दिली जातात व ही कामे ग्रामसेवक, सरपंच यांना करावी लागतात. ग्रामपंचायतीकडे असलेल्या कामांचा आढावा घेतला तर असे लक्षात येईल की, या कामांचा कृषि क्षेत्राशी कोणताही संबंध राहिलेला नाही. कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीकोनातून सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेल्या प्रश्नाच्या बाबतीत सांगावयाचे झाले तर कृषि क्षेत्राशी निगडित कामे करण्यासाठी राज्य शासनाने ११,५९७ कृषि सहायक पदांचा विशिष्ट कॅडर तयार केला आहे. ही नोकरी जिल्हा परिषदेची नसून राज्य सरकारची आहे व त्यासाठी पूर्वीच्या ग्रामसेवक पदाची १०अ२ वर्षाची कृषि पदविका अशी शैक्षणिक अर्हता ठेवण्यात आली आहे. त्यामुळे कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना आता स्टेट कॅडरमधील सेवेची संधी उपलब्ध झाली असल्याने या विद्यार्थ्यांवर व महाविद्यालयांवर कोणताही परिणाम होणार नाही. आता ग्रामसेवकांकडे शिक्षण, पाणी पुरवठा योजना, तांत्रिक कामे, बांधकाम, वॉटर सिव्हरेज स्किम्स अशा प्रकारची कामे आहेत. केंद्र शासनाचा निधी आज थेट ग्रामपंचायतींकडे जात आहे. आज ग्रामसेवकांना अशा प्रकारची वैविध्यपूर्ण, कौशल्यपूर्ण कामे करावयाची असल्यामुळे ॲग्रिकल्चर रिलेव्हन्स राहिलेला नाही. ग्रामसेवकासारखे महत्त्वाचे पद व त्यांच्याकडे असलेली विविध कामे लक्षात घेता उच्च शैक्षणिक अर्हता प्राप्त केलेले उमेदवार मिळावेत, असाही यामागील उद्देश आहे. तसेच मी अगोदर सांगितल्याप्रमाणे आता ॲग्रिकल्चर रिलेव्हन्स राहिलेला नाही. त्यामुळे शैक्षणिक अर्हतेमध्ये बदल केलेला आहे. त्याचप्रमाणे कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी शासनाने स्टेट कॅडर निर्माण केलेला असल्यामुळे त्यांच्यावरही अन्याय होणार नाही. आता निश्चित केलेल्या शैक्षणिक अर्हतेनुसार उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा शासनमान्य संस्थेची अभियांत्रिकी पदविका किंवा शासनमान्य संस्थेची समाजकल्याण पदवी यासह संगणक हाताळणी/वापराबाबतची शासनमान्य परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक करण्यात आलेले आहे. अशी अर्हता निश्चित केलेली असल्यामुळे बांधकाम, अभियांत्रिकी कामे पाणीपुरवठा योजना, वॉटर सिव्हरेज योजना यासारखी कामे अधिक दर्जेदार पद्धतीने ग्रामसेवक करून घेऊ शकतील, अशी अपेक्षा आहे. ग्रामसेवक पदाच्या कार्यकक्षेत आता ॲग्रिकल्चरचा संबंध राहिलेला नसल्यामुळे व इतर ॲक्टिव्हिटीज वाढल्यामुळे हा निर्णय शासनाने जाणिवपूर्वक घेतला आहे.

त्यावर समितीने असे विचारले की, राज्यातील कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचा शासनाने कोणता विचार केला आहे?

त्यावर समितीने असे मत व्यक्त केले की, ग्रामसेवक हे पद ग्रामीण भागाशी संबंधित आहे व कृषि क्षेत्राशी या पदाचा निकटचा संबंध आहे. ग्रामसेवकांना त्यांच्या जबाबदाऱ्यांबाबत पूर्ण प्रशिक्षण देण्यात येत असते. त्यामुळे कृषि पदविका हीच शैक्षणिक अर्हता योग्य होती.

त्यावर विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, कृषि क्षेत्राशी निगडित कामे आता ग्रामसेवकांकडे राहिलेली नाहीत. त्यासाठी शासनाने वेगळा विशिष्ट कॅडर तयार केला आहे व साधारणपणे १२,००० लोकांची नेमणूक या पदावर करण्यात आली आहे. आता अशी मागणी करण्यात येत आहे की, कृषि सहायकांची सर्व पदे जिल्हा परिषदांकडे देण्यात यावीत. ग्रामसेवकांना केवळ कृषिशी निगडित कामेच करावी लागतात असे नाही तर सर्व प्रकारची कामे करावी लागतात.

त्यावर समितीने त्यांना अशी विचारणा केली की, घटनादुरुस्ती करताना ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदा यांच्याकडे विषय नेमून दिलेले आहेत. घटनादुरुस्ती होऊन आता १२ वर्षांपेक्षा जास्त काळ होऊनही हे विषय त्यांच्याकडे का देण्यात आले नाहीत ?

त्यावर विभागीय सचिवांनी उत्तर दिले की, घटनादुरुस्ती करताना २९ विषय स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे सुपूर्द करताना 'Shall given' असा शब्दप्रयोग करण्यात आला आहे. त्यामुळे अनेक राज्यांनी अद्याप हे विषय स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे सुपूर्द केलेले नाहीत. आता केंद्र शासनाने 'Shall' ऐवजी 'may' असा शब्द घालण्यासाठी दुरुस्ती करण्याचे ठरविले असून याबाबत सर्व राज्यांकडे विचारणा करण्यात आली आहे. हा विषय राज्य मंत्रिमंडळापुढे विचारार्थ ठेवण्यात आला असून अद्याप अंतिम निर्णय झालेला नाही. घटनादुरुस्ती करण्यासाठी देशातील किमान ५० टक्के राज्यांची सहमती असणे आवश्यक आहे.

परंतु, शासनाने जाणीवपूर्वक ही कामे शासनस्तरावर ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे. कृषि विषय जरी पंचायत समिती, ग्रामपंचायत यांना दिला तरी शेड्युलमध्ये अन्य सार्वजनिक बांधकाम, पाटबंधारे, सामाजिक कल्याण असे ७९ विषय आहेत. त्यामुळे केवळ १-२ कृषिशी संबंधित विषयांसाठी कृषि पदविकाधारक उमेदवार निवडायचे की, सर्व प्रकारची कामे करून घेणारे उमेदवार निवडायचे, असा विचार झाला.

त्यावर समितीने विचारले की, 'May' आणि 'Shall' बाबत निर्णय कधीपर्यंत होईल ? त्यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, देशातील ५० टक्के राज्यांनी सहमती दर्शविली तरच घटनादुरुस्ती होऊ शकेल. आपल्या राज्याच्या मंत्रिमंडळापुढे हा विषय आलेला आहे. अद्याप निर्णय झालेला नाही.

दरम्यानच्या काळात उक्त विषयावरील अंतिम अधिसूचना विभागास प्राप्त झाली. सदर अधिसूचनेमध्ये शासनाने ग्रामसेवक पदासाठी "उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६०% गुणांसह उत्तीर्ण" पात्रता निश्चित केली आहे. तथापि, प्रारूप नियमांमध्ये "किमान ६०% गुणांसह उत्तीर्ण" ही बाब अंतर्भूत नव्हती. त्याअनुषंगाने शैक्षणिक पात्रतेसंदर्भातील किमान ६०% गुणांसह उत्तीर्ण ही गुणमर्यादा काढावी तसेच लेखी परिक्षा घेऊन त्याच दिवशी निकाल जाहीर करावा असे मत व्यक्त करून समितीने उक्त प्रारूप व अंतिम अधिसूचनेवर एकत्रितरित्या खालील मुद्यांवर साक्ष घेण्याचा निर्णय घेतला.

(१) अधिसूचनेसोबत जोडलेल्या दिनांक १७ ऑगस्ट, २००४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेशासाठी सन २००४ पासून शासन सेवेतील गट-अ ते गट-ड मधील सर्व पदांवरुन नियुक्तीसाठी कमाल वयोमर्यादा खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षे अशी करण्यात आलेली आहे. तर सदरहू अधिसूचनेमध्ये आपण ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेशासाठी जे उमेदवार जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसतील त्यांचे वय ३३ वर्षांपेक्षा अधिक नसेल अशी वयोमर्यादा निश्चित करण्यात आली आहे. सदरहू अधिसूचना दिनांक २१ जुलै, २०११ रोजी निर्गमित करण्यात आलेली आहे. उपरोक्त बाब विचारात घेता सन २००४ ते उक्त अधिसूचना निर्गमित करेपर्यंत म्हणजे दिनांक २१ जुलै, २०११ पर्यंतच्या कालावधीतील ग्रामसेवकांना सेवाप्रवेशाबाबत वयासंदर्भात कोणते निकष वापरण्यात आले आहेत?

(२) जर शासन निर्णयानुसार सन २००४ पासूनच खुल्या प्रवर्गाची वयोमर्यादा ३३ वर्षे करण्यात आली तर ग्रामसेवक पदासाठीची वयोमर्यादा वाढविण्याबाबतची अधिसूचना निर्गमित करण्यास इतका विलंब का झाला ?

(३) तसेच सदरहू अधिसूचनेमध्ये खुल्या प्रवर्गाबाबत ३३ वर्ष उल्लेख आहे मात्र मागासवर्गीयांच्या सेवाप्रवेशाबाबतच्या वयोमर्यादेबाबत कोणताही उल्लेख निदर्शनास येत नाही याचे कारण काय?

(४) ग्रामसेवकाच्या कामाचे स्वरूप पहाता, सदरहू अधिसूचनेमधील नियम २ च्या पोट-नियम (१) (दोन) मध्ये ग्रामसेवकासाठी शासन मान्य अभियांत्रिकी पदविका निर्धारित करण्याचे कारण काय? तसेच सदरहू पदासाठी कोणत्या अभियांत्रिकी शाखेची पदविका अपेक्षित आहे?

(५) ग्रामसेवक पदाबाबत पूर्वीची अर्हता तशीच कायम ठेऊन अधिकची पात्रता विहित करण्याबाबत विभागाचे काय अभिप्राय आहेत?

त्यानुसार समितीने दिनांक ४ जून, २०१३ रोजी ग्रामविकास विभागाच्या सचिवांची साक्ष घेतली.

सदरहू अधिसूचनेसंदर्भात समितीने अशी विचारणा केली की, अधिसूचनेसोबत दिनांक १७ ऑगस्ट २००४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेशासाठी सन २००४ पासून शासन सेवेतील गट-अ ते गट-ड मधील सर्व पदांवरून नियुक्तीसाठी कमाल वयोमर्यादा खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षे अशी करण्यात आली आहे. सदर अधिसूचनेमध्ये ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेशासाठी जे उमेदवार जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसतील त्यांचे वय ३३ वर्षांपेक्षा अधिक नसेल अशी वयोमर्यादा निश्चित करण्यात आली आहे. सदर अधिसूचना २१ जुलै, २०११ रोजी निर्गमित करण्यात आली आहे. उपरोक्त बाब विचारात घेता सन २००४ ते उक्त अधिसूचना निर्गमित करेपर्यंत म्हणजे दिनांक २१ जुलै, २०११ पर्यंतच्या कालावधीतील ग्रामसेवकांना सेवाप्रवेशाबाबत वयासंदर्भात कोणते निकष वापरण्यात आले आहेत ?

त्यावर विभागीय सचिवांनी माहिती दिली की, या संदर्भातील पार्श्वभूमी अशी आहे की, शासन सेवेतील गट-अ ते गट-ड पदांवरील नियुक्तीसाठी खुल्या संवर्गातील उमेदवारांसाठी ३० वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३५ वर्षे कमाल वयोमर्यादा विहित करण्यात आली होती. सामान्य प्रशासन विभागाच्या दिनांक १७ ऑगस्ट २००४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार पुढीलप्रमाणे बदल करून तो सर्व ठिकाणी लागू केला. त्यात असे नमूद केले आहे की, शासन सेवेतील गट-अ ते गट-ड पदांवरील नियुक्तीसाठी सध्या असलेल्या कमाल वयोमर्यादेत ३ वर्षांनी वाढ करण्यात यावी. यापुढे शासन सेवेतील गट-अ ते गट-ड मधील सर्व पदांवर नियुक्तीसाठी कमाल वयोमर्यादा खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गींयांसाठी कमाल वयोमर्यादा ३८ वर्षे अशी राहील. जुलै, २०११ मध्ये प्रारूप अधिसूचना काढल्यानंतर दिनांक २५ ऑगस्ट, २०११ रोजी अंतिम करण्यात आली. या संबंधी काही हरकती होत्या व कोर्टात रिट पिटीशन दाखल करण्यात आली. उच्च न्यायालयाने या संदर्भात सुनावणी घेण्यासंबंधी आदेश दिले होते. शैक्षणिक अर्हता व वयोमर्यादा असे दोन मुद्दे प्रामुख्याने होते. मूळ नियमानुसार मागासवर्गीयांना ५ वर्षे वाढीव आहेत. आतापर्यंत जिल्हा परिषदांमार्फत मूळ नियम ५ नुसार भरती झाली, त्यात मागासवर्गीयांसाठी ५-५ वर्षे वाढीव देण्याची कार्यवाही करण्यात आली असता कोणतीही अडचण आली नव्हती. सन २०११ मध्ये अधिसूचना काढल्यानंतर त्या संबंधी उच्च न्यायालयात आव्हान देण्यात आले. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार दिनांक २९ फेब्रुवारी, २०१२ रोजी सुनावणी घेण्यात आली. मूळ नियमात ग्रामसेवकांच्या सेवाप्रवेश नियमामध्ये पुढीलप्रमाणे तरतुदी होत्या.

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसल्यास ज्यांचे वय २८ वर्षांपेक्षा अधिक नसेल आणि,

(दोन) माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र किंवा तुल्य अर्हता आणि कृषि विषयाची पदविका दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम धारण करीत असतील अशा उमेदवारांमधून नामनिर्देशनाद्वारे नेमणूक करण्यात येईल. मात्र कृषि विषयाची पदवी किंवा उच्च अर्हता धारण करणाऱ्या किंवा समाजसेवेचा अनुभव आणि ग्रामीण अनुभव असलेल्या उमेदवारांना अधिक पसंती देण्यात येईल अशी तरतूद आहे. याबाबत प्राप्त झालेल्या सूचना व हरकती विचारात घेऊन दिनांक २५ ऑगस्ट, २०११ रोजी उपरोक्त तरतुदींच्या ऐवजी खालीलप्रमाणे नियमात सुधारणा करण्यात आल्या आहेत :—

(एक) आधीपासून जिल्हा परिषदेच्या सेवेत नसलेले जे उमेदवार ३३ वर्षांपेक्षा अधिक वयाचे नसतील आणि,

(दोन) उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता उत्तीर्ण परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण किंवा शासनमान्य संस्थेची अभियांत्रिकी पदविका (तीन वर्षांचा अभ्यासक्रम) किंवा शासनमान्य संस्थेची समाजकल्याणची पदवी (बी. एस. डब्ल्यू.) आणि संगणक हाताळणी / वापराबाबत माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने वेळोवेळी विहित केलेल्या परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र धारण करणे आवश्यक राहील असे त्यात प्रस्तावित केले आहे.

त्यावर समितीने असे विचारले की, ग्रामसेवकांची किती पदे आहेत? असे विचारले असता विभागीय सचिवांनी उत्तर दिले की, या संबंधी माझ्याकडे सविस्तर आकडेवारी नाही. दर वर्षी मे महिन्यात परीक्षा घेतल्या जातात. मागील २ ते ५ रविवारी परीक्षा घेतल्या. सोलापूर व अमरावतीमध्ये यासंबंधी कार्यवाही सुरू आहे. हा पहिला टप्पा आहे. अशा प्रकारे दरवर्षी परीक्षा घेऊन पदे भरण्याची कार्यवाही केली जाते. ही प्रक्रिया प्रलंबित असताना दिनांक ७ मार्च, २०११ आणि २० मार्च, २०१२ च्या परिपत्रकानुसार सर्वांना सूचना दिलेल्या आहेत. दिनांक २० मार्च, २०१२ रोजी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षेची ६० टक्क्यांची अट टाकण्यात आली. १० टक्के ग्रामसेवक ग्रामपंचायत स्तरावर असतात. त्यांच्यासाठी १० टक्के पदे सरळसेवेमधून भरती होते. परंतु त्यांच्याकडून अशी मागणी करण्यात आली की, ६० टक्क्यांची अट शिथील करावी. या संदर्भात दिनांक २२ मार्च, २०१२ रोजी शासन निर्णय काढून अट शिथील करण्यात आली आहे.

त्यानंतर समितीने असा प्रश्न केला की, ग्रामसेवकाच्या कामाचे स्वरूप पाहता, सदर अधिसूचनेमधील नियम २ (१)(दोन) मध्ये ग्रामसेवकासाठी शासनमान्य अभियांत्रिकी पदविका निर्धारित करण्याचे कारण काय? सदर पदासाठी कोणत्या शाखेची अभियांत्रिकी पदविका अपेक्षित आहे ?

तेव्हा विभागीय सचिवांनी उत्तर दिले की, सिव्हील इंजिनिअरींगची अर्हता प्राप्त झालेले उमेदवार मिळाल्यास रस्ते तयार करणे तसेच इतर स्थापत्याची कामे करणे तसेच एन्व्हायर्नमेंट मधील अभ्यासक्रम केलेले उमेदवार मिळाल्यास जल:निस्सारण व इतर कामे करणे सोयीचे होऊ शकेल.

समितीने त्यांना विचारले की, ग्रामसेवक पदाबाबत पूर्वीची अर्हता तशीच कायम ठेऊन अधिकची पात्रता विहित करण्याबाबत विभागाचे अभिप्राय काय आहेत? तसेच ग्रामसेवक पदासाठी उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे केली जात असताना उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याच्या अटीचा समावेश करण्याचे प्रयोजन काय आहे ?

तेव्हा विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पूर्वी सरळ पद्धतीने कार्यवाही केली जात होती. येथे एसएससीची शैक्षणिक अर्हता ठेवण्याची गरज नाही. एचएससीच्या अर्हतेपेक्षा जास्त असलेल्या ३ वर्षांच्या कृषि डिप्लोमाची अर्हता त्यात आहे. ग्रामसेवकाच्या पदाच्या जबाबदारी व कर्तव्ये विचारात घेऊन उच्च शैक्षणिक अर्हता प्राप्त केलेले उमेदवार मिळावेत असा मुख्य उद्देश आहे.

अभिप्राय व शिफारस—

उक्त सर्व वस्तुस्थितीचा साकल्याने विचार केल्यानंतर समिती पुढीलप्रमाणे शिफारस करीत आहे :—

"ग्रामसेवक पदासाठी उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे केली जाते, असे असतानाही या पदासाठी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट अधिसूचनेमध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहे, जिचा समावेश प्रारूप अधिसूचनेमध्ये नव्हता. समितीच्या मते या अटीचा समावेश करण्याची आवश्यकता नव्हती.

अलिकडच्या काळात खाजगी किंवा निमशासकीय कंपन्या, बँका यामध्ये एच. एस. सी. ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट परीक्षेस बसण्यासाठी पात्रता अट म्हणून घातली जाते. उमेदवारांचे अर्ज कमी प्रमाणात यावेत, छाननीचा वेळ व परीक्षांचा खर्च कमी व्हावा म्हणून ही ६० टक्क्यांची चाळणी लावली जाते. परंतु बऱ्याचदा काही विद्यार्थी बुद्धीमान असूनही आजारपण, पौगंडावस्थेतील सामाजिक समस्या वा अन्य कारणांमुळे एच्. एस. सी. परीक्षेत ६० टक्के इतके गुण मिळवू शकत नाहीत. वर नमूद केल्याप्रमाणे बहुतांशी ठिकाणी ६० टक्क्यांची अट ठेवल्यामुळे केवळ एच. एस. सी. या एकाच परीक्षेतील गुणांवर भवितव्य अवलंबून राहिल्याने या परीक्षेत कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांवर सर्व भरतींमध्ये अन्याय होत राहतो. निमशासकीय आस्थापना, कंपन्या खर्च वाचविण्याचा विचार करीत असल्या तरी शासनाला मात्र असे करता येणार नाही. शासनाला सर्वांना समान संधी उपलब्ध करून द्यावी लागेल. "ग्रामसेवक पदाच्या उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे होत असल्याने, १२ वी मध्ये कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना पुन्हा संधी मिळण्याच्या दृष्टीने ही गुणांची अट कमी करून ४५ टक्के करावी" या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी

परिशिष्ट एक

परिशिष्ट - १

अधिसूचना सभागृहासमोर ठेवण्यास तसेच उपविधान समितीस माहिती पाठविण्यास विभागास झालेला विलंब दर्शविणारे विवरणपत्र.

अ.क्र.	अंतिम अधिसूचना क्रमांक	विभागाचे नाव	अधिसूचनेचा विषय	अधिसूचना राजपत्रात प्रसिध्द केल्याचा दिनांक	विभागाकडून अधिसूचनेच्या ७५ प्रती व स्पष्टीकरणात्मक टिप्पणी प्राप्त झाल्याचा दिनांक	विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहासमोर अधिसूचना ठेवण्यासाठी पाठविण्यास झालेला विलंब वर्षे,महिने,दिवस	समितीसमोर विचारार्थ ठेवण्यासाठी अधिसूचना पाठविण्यास विभागाकडून झालेला विलंब
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
(१)	८४	**नगरविकास विभाग**	महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (दुसरी सुधारणा) अधिनियम,२०१० (सन २०११चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १०) च्या कलम १३ च्या पोट-कलम (१) अन्वये निर्गमित करण्यात आलेले आदेश क्रमांक. टिपीएस-१८१२/ प्र. क्र.२९९/१३/नवि-१३, दिनांकित १ एप्रिल, २०१३.	१ एप्रिल, २०१३.	१७ एप्रिल, २०१३	वर्षे महिने दिवस - - १	१ दिवस
(२)	८५	**गृह विभाग**	महाराष्ट्र मोटार वाहन (पहिली सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर.०४०८/प्र.क्र. २१२/ पुनर्बांधणी-२५/परि-२, दिनांकित २० एप्रिल, २०१३.	२० एप्रिल, २०१३.	१३ मे, २०१३	वर्षे महिने दिवस - - ८	८ दिवस

(३)	८६	**गृह विभाग**	महाराष्ट्र शासन, शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक एआरएम १०९६/२१/२/ इएक्ससी-३, दिनांकित १३ सप्टेंबर, १९९६ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९ (१)/राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.	३० मार्च, २०१३	१५ मे, २०१३	वर्षे -	महिने १	दिवस १	३१ दिवस
(४)	८७	**गृह विभाग**	महाराष्ट्र पेय मद्य (किरकोळ विक्रीची कमाल किंमत) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र.क्र.१०९(२)/राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.	३० मार्च, २०१३	१५ मे, २०१३	वर्षे -	महिने १	दिवस १	३१ दिवस
(५)	८८	**गृह विभाग**	महाराष्ट्र विदेशी मद्य (आयात आणि निर्यात) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र.क्र.१०९ (३)/राउशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.	३० मार्च, २०१३	१५ मे, २०१३	वर्षे -	महिने १	दिवस १	३१ दिवस
(६)	८९	**जलसंपदा विभाग**	महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्रधिकरण (पाणी वापरांच्या हक्काचे वाटप व संनियंत्रण,विवाद व अपिले आणि इतर बाबी) नियम,२०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एम.डब्ल्यु.आर.आर.ए २००९ / (१३/०९)/ जलसंपदा (आस्था) दिनांकित ३० एप्रिल, २०१३.	३० एप्रिल, २०१३	१३ जून,२०१३	वर्षे -	महिने -	दिवस २९	२९ दिवस
(७)	९०	**वित्त विभाग**	महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम, २००२ च्या कलम ९ च्या उप-कलम (१) मधील अनुसूची क,ख,ग आणि घ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मूवक १५१३/प्र.क्र.४६(१)/कराधान-१, दिनांकित ३० मार्च,२०१३.	३० मार्च,२०१३	१८ जून,२०१३	वर्षे -	महिने २	दिवस ५	६५ दिवस

(८)	**९१**	**वित्त विभाग**	महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम, २००२ च्या कलम ९ च्या उप-कलम (१) मधील अनुसूची 'ख' मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मूवक १५१३/प्र.क्र.४६(७)/कराधान-१, दिनांकित ४ एप्रिल,२०१३.	४ एप्रिल, २०१३.	१८ जून, २०१३	वर्षे -	महिने २	दिवस -	६० दिवस
(९)	**९२**	**वित्त विभाग**	महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मूवक १५१२/प्र.क्र.११५/कराधान-१, दिनांकित १६ मे,२०१३.	१६ मे, २०१३	२६ जून, २०१३	वर्षे -	महिने -	दिवस २६	२६ दिवस
(१०)	**९३**	**वित्त विभाग**	महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (द्वितीय सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक मूवक १५१३/ प्र.क्र. ६१/कराधान-१, दिनांकित २१ मे,२०१३.	२१ मे,२०१३	२६ जून, २०१३	वर्षे -	महिने -	दिवस २१	२१ दिवस
(११)	**९४**	**गृह विभाग (परिवहन)**	महाराष्ट्र मोटार वाहन (तिसरी सुधारणा) नियम,२०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर. ०२११/ प्र.क्र. १०७/ पुनर्बांधणी क्रमांक २६/परि.२,दिनांकित २४ जून,२०१३.	२४ जून,२०१३	१६ जुलै,२०१३	वर्षे -	महिने -	दिवस ८	८ दिवस
(१२)	**९५**	**गृह विभाग (परिवहन)**	महाराष्ट्र मोटार वाहन (दुसरी सुधारणा) नियम,२०१३ प्रसिध्द करणारी अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर. ०११०/ प्र.क्र. ११४/ पु.बां.क्र. २९/परि.२,दिनांकित ९ मे, २०१३.	९ मे, २०१३	३० जुलै,२०१३	वर्षे -	महिने २	दिवस ५७	दिवस ६७

परिशिष्ट दोन

परिशिष्ट -दोन

उपविधान समितीने विचारात घेतलेले प्रारुप नियम दर्शविणारे विवरणपत्र

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

(१) **प्रारुप अधिसूचना क्रमांक डी-५ :** महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवाप्रवेश) नियम, २०११ प्रसिद्ध करणारी प्रारुप अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि २०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २१ जुलै, २०११.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय केला व या अधिसूचनेसंदर्भात खालीलप्रमाणे शिफारस केली आहे.

"ग्रामसेवक पदासाठी उमेदवारांची निवड स्पर्धा परिक्षेद्वारे केली जाते, असे असतानाही या पदासाठी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट अधिसूचनेमध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहे, जिचा समावेश प्रारुप अधिसूचनेमध्ये नव्हता. समितीच्या मते या अटीचा समावेश करण्याची आवश्यकता नव्हती.

अलिकडच्या काळात खाजगी किंवा निमशासकीय कंपन्या, बँका यामध्ये एच. एस. सी. ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट परीक्षेस बसण्यासाठी पात्रता अट म्हणून घातली जाते. उमेदवारांचे अर्ज कमी प्रमाणात यावेत, छाननीचा वेळ व परीक्षांचा खर्च कमी व्हावा म्हणून ही ६० टक्क्यांची चाळणी लावली जाते. परंतु बऱ्याचदा काही विद्यार्थी बुद्धीमान असूनही आजारपण, पौगंडावस्थेतील सामाजिक समस्या वा अन्य कारणांमुळे एच्. एस. सी. परीक्षेत ६० टक्के इतके गुण मिळवू शकत नाहीत. वर नमूद केल्याप्रमाणे बहुतांशी ठिकाणी ६० टक्क्यांची अट ठेवल्यामुळे केवळ एच. एस. सी. या एकाच परीक्षेतील गुणांवर भवितव्य अवलंबून राहिल्याने या परीक्षेत कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांवर सर्व भरतींमध्ये अन्याय होत राहतो. निमशासकीय आस्थापना, कंपन्या खर्च वाचविण्याचा विचार करीत असल्या तरी शासनाला मात्र असे करता येणार नाही. शासनाला सर्वांना समान संधी उपलब्ध करून द्यावी लागेल. **ग्रामसेवक पदाच्या उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे होत असल्याने, १२ वी मध्ये कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना पुन्हा संधी मिळण्याच्या दृष्टीने ही गुणांची अट कमी करून ४५ टक्के करावी" अशी शिफारस समिती करत आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.**

वित्त विभाग

(२) **प्रारुप अधिसूचना क्रमांक २४ :** महाराष्ट्र स्थानिक क्षेत्रातील मालाच्या प्रवेशावरील कर (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी प्रारुप अधिसूचना क्रमांक इएनजी १२१२/प्र. क्र. ९९/कराधान-१, दिनांकित २८ सप्टेंबर, २०१२

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

परिशिष्ट तीन

परिशिष्ट-तीन

उपविधान समितीने विचारात घेतलेले अंतिम नियम दर्शविणारे विवरणपत्र

गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग

(१) **अधिसूचना क्रमांक ३४ :-** मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/ महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ११०८/सीआर-७/इएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारशी केल्या आहेत.

(१) आदेशातील नियम क्र. (४) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नगरपरिषदा/महानगरपालिका क्षेत्रातील एखाद्या वॉर्डातील २५ टक्के पेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांचेकडे लेखी निवेदनाद्वारे संबंधित वॉर्डातील मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याची मागणी केल्यास व निवेदन अर्जावरील सह्यांच्या सत्यतेविषयीची पडताळणी योग्य आढळल्यास मतदान घेण्यात येते. या मतदानासाठी अद्ययावत (latest) मतदार यादी वापरण्यात येते. अद्ययावत म्हणून वापरण्यात येणारी मतदार यादी म्हणजे स्थानिक पातळीवरील शेवटच्या निवडणूकीसाठी शासनाकडून तयार करण्यात आलेली यादी असे साक्षीदरम्यान विभागीय सचिवांनी सांगितले. तथापि, मतदारांची नावे नोंदविण्याची कार्यवाही वर्षभर सुरू असते. दिनांक ३१ डिसेंबर रोजी वर्ष संपते तर आर्थिक वर्ष दिनांक ३१ मार्च रोजी संपते. तेव्हा या दोन तारखांपैकी एक तारीख निश्चित करून त्या तारखेपर्यंत नोंदणी करण्यात आलेल्या मतदारांच्या नावांचा समावेश केलेली यादी अद्ययावत यादी म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावी जेणेकरून जास्तीतजास्त मतदारांना मतदानात भाग घेता येईल, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

(२) सदर आदेशातील नियम क्रमांक (५) मध्ये जिल्हाधिकाऱ्यांकडे मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत प्राप्त झालेला ठराव किंवा निवेदनावर आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही ३ महिन्यांत पूर्ण करावी अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. तेव्हा या तरतुदीची अंमलबजावणी काटेकोरपणे व कटाक्षाने करण्याबाबत शासनाने योग्य ती कार्यवाही वेळीच करावी, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(३) तसेच मतदानाच्या वेळी महानगरपालिका किंवा नगरपालिका क्षेत्रात लोकसंख्येचे प्रमाण विचारात घेऊन मतदानासाठी केंद्र उभारणे आवश्यक आहे जेणेकरुन मतदानात पारदर्शकता येईल. मतदानाची जागा निश्चित करताना त्या गावातील एकूण मतदारांची संख्या विचारात घेऊन वॉर्डवाईज व बुथवाईज मतदान घेण्यात यावे, अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(४) आदेशातील नियम क्र. ३ च्या पोट-नियम (१) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ग्रामसभेत किमान ५० टक्के एकूण मतदार किंवा एकूण महिला मतदार उपस्थित राहून साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारित केल्यास सदर ठरावानुसार जिल्हाधिकारी यांनी अशी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करावी अशी तरतूद आहे.

तथापि, प्रत्यक्ष मतदानाच्या वेळी अत्यल्प प्रमाणात महिला उपस्थित असतात तेव्हा एकूण मतदारांच्या ५० टक्के ऐवजी ४० टक्के असा बदल करावा तसेच याबाबत गठीत करण्यात आलेल्या समितीच्या अहवालाची प्रत समितीस सादर करावी, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

ऊर्जा विभाग

(२) **अधिसूचना क्रमांक ७५ :-** महाराष्ट्र राज्य नियामक आयोग (राज्य ग्रिड संहिता) विनियम,२००६ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ-१५१/(राज्य ग्रिड संहिता)/०३३८, दिनांकित १५ फेब्रुवारी, २००६.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय केला व या अधिसूचनेसंदर्भात कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केलेले नाहीत.

(३) **अधिसूचना क्रमांक ७६ :-** महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (माहितीच्या नियमित नोंदी ठेवणे व सादर करणे) विनियम, २००९ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/प्रशासन २११/ २००९-१०/७७४, दिनांकित २१ एप्रिल, २००९.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय केला व या अधिसूचनेसंदर्भात कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

(४) **अधिसूचना क्रमांक ७८ :-** महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ प्रसिद्ध करणारी अंतिम अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/लिगल/१३२/२००५/ ०७३६, दिनांकित २१ एप्रिल, २००५ व त्यास काढलेले शुद्धीपत्र क्र. मविनिआ/लिगल/ १३२/२००५/२०८३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २००६.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारस केली आहे.

हॉर्स पॉवरऐवजी मीटरप्रमाणे वीज आकारणी करण्यासाठी वीज वितरण कंपनीमार्फत संपूर्ण राज्यभर मोहीम हाती घेण्यात येणार आहे. त्यानुषंगाने समिती शिफारस करीत आहे की, ऊर्जा विभागाने अशी मोहिम राज्यभर जरूर हाती घ्यावी. मात्र विभागाने त्याचा भार शेतकऱ्यांवर टाकू नये. विभागाच्या खर्चाने अद्ययावत इलेक्ट्रॉनिक मीटर्स बसविणेत यावेत. त्याचप्रमाणे वीज मीटरचे रीडींग घेणे, देयके ग्राहकांना वेळेवर पोहोचवणे तसेच वीज देयके भरण्यासाठी गावागावातून देयक भरणा केंद्रे उभारणे या सर्वांसाठी ग्रामीण भागात पायाभूत यंत्रणा तयार करावी. हे मीटर्स चालू राहतील व बंद पडल्यास ते त्वरित सुरू करून कसे देता येतील याचाही विचार या पायाभूत यंत्रणेमध्ये करण्यात यावा. त्यानंतरच विभागाने ही मोहिम हाती घ्यावी, अशी शिफारस समिती शासनास करीत आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

(५) **अधिसूचना क्रमांक १०९ :-** महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न पणन (विकास व विनियम) (द्वितीय सुधारणा) नियम, २०१० प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक कृपनि. २०१०/प्र. क्र. १/२१-स. दिनांकित १३ ऑगस्ट, २०१०.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १५ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

(६) **अधिसूचना क्रमांक ३४ :—** महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) (सुधारणा) नियम,२०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि-. २०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २५ ऑगस्ट, २०११.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारस केली आहे :—

"ग्रामसेवक पदासाठी उमेदवारांची निवड स्पर्धा परिक्षेद्वारे केली जाते, असे असतानाही या पदासाठी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट अधिसूचनेमध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहे, जिचा समावेश प्रारुप अधिसूचनेमध्ये नव्हता. समितीच्या मते या अटीचा समावेश करण्याची आवश्यकता नव्हती.

अलिकडच्या काळात खाजगी किंवा निमशासकीय कंपन्या, बँका यामध्ये एच. एस. सी. ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट परीक्षेस बसण्यासाठी पात्रता अट म्हणून घातली जाते. उमेदवारांचे अर्ज कमी प्रमाणात यावेत, छाननीचा वेळ व परीक्षांचा खर्च कमी व्हावा म्हणून ही ६० टक्क्यांची चाळणी लावली जाते. परंतु बऱ्याचदा काही विद्यार्थी बुद्धीमान असूनही आजारपण, पौगंडावस्थेतील सामाजिक समस्या वा अन्य कारणांमुळे एच्. एस. सी. परीक्षेत ६० टक्के इतके गुण मिळवू शकत नाहीत. वर नमूद केल्याप्रमाणे बहुतांशी ठिकाणी ६० टक्क्यांची अट ठेवल्यामुळे केवळ एच. एस. सी. या एकाच परीक्षेतील गुणांवर भवितव्य अवलंबून राहिल्याने या परीक्षेत कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांवर सर्व भरतींमध्ये अन्याय होत राहतो. निमशासकीय आस्थापना, कंपन्या खर्च वाचविण्याचा विचार करीत असल्या तरी शासनाला मात्र असे करता येणार नाही. शासनाला सर्वांना समान संधी उपलब्ध करून द्यावी लागेल. "ग्रामसेवक पदाच्या उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे होत असल्याने, १२ वी मध्ये कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना पुन्हा संधी मिळण्याच्या दृष्टीने ही गुणांची अट कमी करून ४५ टक्के करावी" अशी शिफारस समिती करत आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

वित्त विभाग

(७) **अधिसूचना क्रमांक २७ -** महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन (दुसरी सुधारणा) नियम ,२०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक तेविआ/ १०११/ प्र. क्र. १४/ २०११/वित्त आयोग कक्ष, दिनांकित १८ जुलै, २०११.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १५ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(८) **अधिसूचना क्रमांक ५९ :-** मुंबई दारुबंदी (विशेषाधिकार शुल्क) (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीपीए. ०९११/प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २९ मे, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

(९) **अधिसूचना क्रमांक ६१ :-** महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) (सुधारणा) योजना, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एसजीए. १५०८/ प्र. क्र. १२३६/काम-५, दिनांकित २१ फेब्रुवारी, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१०) **अधिसूचना क्रमांक ६२ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. १२/कराधान-१, दिनांकित १६ फेब्रुवारी, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(११) **अधिसूचना क्रमांक ६३ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम, २००२ च्या अनुसूची 'क' मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. ६२/कराधान-१, दिनांकित ३० मे, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१२) **अधिसूचना क्रमांक ६४ :-** महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय, व्यापार,आजिवीका व नोकऱ्या यावरील कर अधिनियम, १९७५ अंतर्गत प्रसिद्ध करण्यात आलेली अधिसूचना क्रमांक व्यकर- १०१२/प्र. क्र. २९/कराधान-३, दिनांकित १४ जून, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१३) **अधिसूचना क्रमांक ६७ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (तिसरी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/ प्र. क्र. ६१/कराधान-१, दिनांकित १ जून, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१४) **अधिसूचना क्रमांक ६८ :-** महाराष्ट्र ऊस खरेदीकर (सुधारणा) नियम, २०१२, प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक ऊखक. १०११/प्र. क्र. २०७/कराधान-३, दिनांकित ४ जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१५) **अधिसूचना क्रमांक ६९ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (चौथी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. ८४/कराधान-१ दिनांकित ३० जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१६) **अधिसूचना क्रमांक ७० :-** महाराष्ट्र स्थानिक क्षेत्रांमध्ये मोटार वाहने आणण्यावरील कर (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक इएनएम १३१२/प्र. क्र. १००/कराधान-१, दिनांकित १५ सप्टेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१७) **अधिसूचना क्रमांक ७१ :-** महाराष्ट्र बीअर आणि वाईन निर्मिती (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ प्र. क्र. २८९(१)/राऊशु-३,दिनांकित ८ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१८) **अधिसूचना क्रमांक ७२ :-** विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ सीआर २८९ (२)/राऊशु-३, दिनांकित ८ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१९) **अधिसूचना क्रमांक ७३ :-** मुंबई विदेशी मद्य (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ सीआर २८९(३)/राऊशु-३, दिनांकित ८ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२०) **अधिसूचना क्रमांक ७४ :-** गृह विभागाची अधिसूचना क्रमांक बीपीए. ०९११/ प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २९ मे, २०१२ मध्ये केलेली दुरुस्ती प्रसिद्ध करणारे **शुद्धीपत्र** क्रमांक बीपीए. ०९११/ प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २३ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

नगरविकास विभाग

(२१) अ**धिसूचना क्रमांक ७६ :-** महाराष्ट्र नगरपरिषदा आणि नगरपंचायती (नामनिर्देशित सदस्यांची अर्हता व नियुक्त्या करण्याची पद्धत) (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमएमसी. २०१२/ २२३/ प्र. क्र. ६८/ २०१२/नवि-३२(२), दिनांकित ४ जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक २२ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

(२२) **अधिसूचना क्रमांक ७७ :-** महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळातील अधिकारी/कर्मचारी (वर्गीकरण सेवाभरती व पदोन्नती) विनियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सीडीए. २००८/प्र. क्र. ६६८ (भाग-१)/उद्योग-१४, दिनांकित ३ डिसेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व त्यावर खालीलप्रमाणे अभिप्राय व्यक्त केले.

अधिसूचनेच्या मराठी प्रतीमधील नियम २९ मध्ये "सक्षम प्राधिकरण" अशी शब्दरचना आहे. नियम २ (अ) मध्ये नमूद व्याख्या तसेच इंग्रजी प्रतीमधील नियम २९ मधील शब्दरचना पाहता मराठी प्रतीमध्ये "सक्षम प्राधिकरण" याऐवजी "सक्षम प्राधिकारी" अशी शब्दरचना असणे आवश्यक असल्याचे समितीला वाटते. उक्त बाब विचारात घेऊन नियम २९ मध्ये (मराठी प्रत) आवश्यक ते बदल करण्यात यावेत.

वित्त विभाग

(२३) **अधिसूचना क्रमांक ७८ :-** महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व नोकऱ्या यांवरील कर (द्वितीय सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक व्यकर. १०१२/ प्र. क्र. ६०/कराधान-३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२४) **अधिसूचना क्रमांक ७९ :-** शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक एआरएम. १०९६/ २१/२/इएक्ससी-३, दिनांकित १३ सप्टेंबर, १९९६ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस. ०२१२/प्र. क्र. ६७/राऊशु-३, दिनांकित २० नोव्हेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(२५) **अधिसूचना क्रमांक ८० :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (पाचवी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक.. १५१२/ प्र. क्र. १३९/कराधान-१, दिनांकित २१ नोव्हेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(२६) **अधिसूचना क्रमांक ८१ :-** महाराष्ट्र स्थानिक क्षेत्रातील मालाच्या प्रवेशावरील कर सुधारणा नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक इएनजी १२१२/प्र. क्र. ९९/कराधान-१, दिनांकित २८ डिसेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

नगरविकास विभाग

(२७) **अधिसूचना क्रमांक ८२ :-** महाराष्ट्र महानगरपालिका,नगरपरिषदा व नगरपंचायती (प्रभाग समित्यांमध्ये बिनसरकारी संघटना आणि समाजलक्षी संघटना यांचे प्रतिनिधी घेण्यासाठी निकष) (सुधारणा) नियम २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमएमसी. २००९ / १४४/प्र. क्र. ७९/२००९/नवि-३२, दिनांकित २१ जानेवारी, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक २२ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२८) **अधिसूचना क्रमांक ८५ :-** महाराष्ट्र मोटार वाहन (पहिली सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर. ०४०८/प्र. क्र. २१२/पुनर्बांधणी-२५/परि-२, दिनांकित २० एप्रिल, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२९) **अधिसूचना क्रमांक ८६ :-** शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक एआरएम १०९६/२१/२/ इएक्ससी-३, दिनांकित १३ सप्टेंबर, १९९६ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९ (१)/राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(३०) **अधिसूचना क्रमांक ८७ :-** महाराष्ट्र पेय मद्य (किरकोळ विक्रीची कमाल किंमत) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९(२)राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(३१) **अधिसूचना क्रमांक ८८ :-** महाराष्ट्र विदेशी मद्य (आयात आणि निर्यात) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९ (३)/राउशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

परिशिष्ट चार

परिशिष्ट-चार

कार्यावलीचे परिशिष्ट

गृह (राज्य उत्पादन शुल्क) विभाग

(१) **अधिसूचना क्रमांक ३४ :-** मुंबई दारुबंदी (ग्रामसभा ठराव पारित केल्यामुळे अथवा नगरपरिषद/ महानगरपालिकेच्या वॉर्डातील मतदारांनी निवेदन दिल्यामुळे अनुज्ञप्ती बंद करणे) आदेश, २००८ प्रसिद्ध करणारी अंतिम अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ११०८/सीआर-७/ इएक्ससी-३, दिनांकित २५ मार्च, २००८.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारशी केल्या आहेत :—

(१) आदेशातील नियम क्र. (४) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नगरपरिषदा/ महानगरपालिका क्षेत्रातील एखाद्या वॉर्डातील २५ टक्के पेक्षा कमी नसलेल्या महिला मतदार किंवा एकूण मतदार यांनी संबंधित अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क यांचेकडे लेखी निवेदनाद्वारे संबंधित वॉर्डातील मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याची मागणी केल्यास व निवेदन अर्जावरील सह्यांच्या सत्यतेविषयीची पडताळणी योग्य आढळल्यास मतदान घेण्यात येते. या मतदानासाठी अद्ययावत (latest) मतदार यादी वापरण्यात येते. अद्ययावत म्हणून वापरण्यात येणारी मतदार यादी म्हणजे स्थानिक पातळीवरील शेवटच्या निवडणुकीसाठी शासनाकडून तयार करण्यात आलेली यादी असे साक्षीदरम्यान विभागीय सचिवांनी सांगितले. तथापि, मतदारांची नावे नोंदविण्याची कार्यवाही वर्षभर सुरू असते. दिनांक ३१ डिसेंबर रोजी वर्ष संपते तर आर्थिक वर्ष दिनांक ३१ मार्च रोजी संपते. तेव्हा या दोन तारखांपैकी एक तारीख निश्चित करुन त्या तारखेपर्यंत नोंदणी करण्यात आलेल्या मतदारांच्या नावांचा समावेश केलेली यादी अद्ययावत यादी म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावी जेणेकरुन जास्तीत जास्त मतदारांना मतदानात भाग घेता येईल, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

(२) सदर आदेशातील नियम क्रमांक (५) मध्ये जिल्हाधिकाऱ्यांकडे मद्य विक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करण्याबाबत प्राप्त झालेला ठराव किंवा निवेदनावर आवश्यक ती अंतिम कार्यवाही ३ महिन्यांत पूर्ण करावी अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. तेव्हा या तरतुदीची अंमलबजावणी काटेकोरपणे व कटाक्षाने करण्याबाबत शासनाने योग्य ती कार्यवाही वेळीच करावी, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(३) तसेच मतदानाच्या वेळी महानगरपालिका किंवा नगरपालिका क्षेत्रात लोकसंख्येचे प्रमाण विचारात घेऊन मतदानासाठी केंद्र उभारणे आवश्यक आहे जेणेकरुन मतदानात पारदर्शकता येईल. मतदानाची जागा निश्चित करताना त्या गावातील एकूण मतदारांची संख्या विचारात घेऊन वॉर्डवाईज व बुथवाईज मतदान घेण्यात यावे, अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यात देण्यात यावी.

(४) आदेशातील नियम क्र. ३ च्या पोट-नियम (१) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ग्रामसभेत किमान ५० टक्के एकूण मतदार किंवा एकूण महिला मतदार उपस्थित राहून साध्या बहुमताने विधीवत ठराव पारित केल्यास सदर ठरावानुसार जिल्हाधिकारी यांनी अशी मद्यविक्रीची अनुज्ञप्ती बंद करावी अशी तरतूद आहे.

तथापि, प्रत्यक्ष मतदानाच्या वेळी अत्यल्प प्रमाणात महिला उपस्थित असतात तेव्हा एकूण मतदारांच्या ५० टक्के ऐवजी ४० टक्के असा बदल करावा तसेच याबाबत गठीत करण्यात आलेल्या समितीच्या अहवालाची प्रत समितीस सादर करावी, अशी समितीची शिफारस आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

ऊर्जा विभाग

(२) **अधिसूचना क्रमांक ७५** :- महाराष्ट्र राज्य नियामक आयोग (राज्य ग्रिड संहिता) विनियम,२००६ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ-१५१/(राज्य ग्रिड संहिता)/०३३८, दिनांकित १५ फेब्रुवारी, २००६.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय केला व या अधिसूचनेसंदर्भात कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केलेले नाहीत.

(३) **अधिसूचना क्रमांक ७६ :-** महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (माहितीच्या नियमित नोंदी ठेवणे व सादर करणे) विनियम, २००९ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/ प्रशासन २११/ २००९-१०/७७४, दिनांकित २१ एप्रिल, २००९.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय केला व या अधिसूचनेसंदर्भात कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

(४) **अधिसूचना क्रमांक ७८ :-** महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मविनिआ/लिगल/१३२/२००५/ ०७३६, दिनांकित २१ एप्रिल २००५ व त्यास काढलेले शुध्दिपत्र क्र. मविनिआ/ लिगल/ १३२/ २००५/ २०८३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २००६.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारस केली आहे :—

हॉर्स पॉवरऐवजी मीटरप्रमाणे वीज आकारणी करण्यासाठी वीज वितरण कंपनीमार्फत संपूर्ण राज्यभर मोहीम हाती घेण्यात येणार आहे. त्यानुषंगाने समिती शिफारस करीत आहे की, ऊर्जा विभागाने अशी मोहिम राज्यभर जरुर हाती घ्यावी. मात्र विभागाने त्याचा भार शेतकऱ्यांवर टाकू नये. विभागाच्या खर्चाने अद्ययावत इलेक्ट्रॉनिक मीटर्स बसविणेत यावेत. त्याच प्रमाणे वीज मीटरचे रीडींग घेणे, देयके ग्राहकांना वेळेवर पोहोचवणे तसेच वीज देयके भरण्यासाठी गावागावातून देयक भरणा केंद्रे उभारणे या सर्वांसाठी ग्रामीण भागात पायाभूत यंत्रणा तयार करावी. हे मीटर्स चालू राहतील व बंद पडल्यास ते त्वरित सुरू करुन कसे देता येतील याचाही विचार या पायाभूत यंत्रणेमध्ये करण्यात यावा. त्यानंतरच विभागाने ही मोहिम हाती घ्यावी, अशी शिफारस समिती शासनास करीत आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

(५) **अधिसूचना क्रमांक १०९ :-** महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न पणन (विकास व विनियम) (द्वितीय सुधारणा) नियम, २०१० प्रसिद्ध करणारी अंतिम अधिसूचना क्रमांक कृपनि. २०१०/प्र. क्र. १/२१-स. दिनांकित १३ ऑगस्ट, २०१०.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १५ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

ग्रामविकास व जलसंधारण (ग्रामविकास) विभाग

(६) **अधिसूचना क्रमांक ३४ :-** महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) (सुधारणा) नियम,२०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सेप्रनि-२०११/सं. क्र. २६०/आस्था-१०, दिनांकित २५ ऑगस्ट, २०११.

समितीने उक्त अधिसूचनेवर दिनांक ४ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारविनिमय करून खालीलप्रमाणे शिफारस केली आहे.

"ग्रामसेवक पदासाठी उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे केली जाते, असे असतानाही या पदासाठी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा किंवा तुल्य अर्हता परीक्षेत किमान ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट अधिसूचनेमध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहे, जिचा समावेश प्रारुप अधिसूचनेमध्ये नव्हता. समितीच्या मते या अटीचा समावेश करण्याची आवश्यकता नव्हती.

अलिकडच्या काळात खाजगी किंवा निमशासकीय कंपन्या, बँका यामध्ये एच. एस. सी. ६० टक्के गुणांसह उत्तीर्ण असण्याची अट परीक्षेस बसण्यासाठी पात्रता अट म्हणून घातली जाते. उमेदवारांचे अर्ज कमी प्रमाणात यावेत, छाननीचा वेळ व परीक्षांचा खर्च कमी व्हावा म्हणून ही ६० टक्क्यांची चाळणी लावली जाते. परंतु बऱ्याचदा काही विद्यार्थी बुद्धीमान असूनही आजारपण, पौगंडावस्थेतील सामाजिक समस्या वा अन्य कारणांमुळे एच. एस. सी. परीक्षेत ६० टक्के इतके गुण मिळवू शकत नाहीत. वर नमूद केल्याप्रमाणे बहुतांशी ठिकाणी ६० टक्क्यांची अट ठेवल्यामुळे केवळ एच. एस. सी. या एकाच परीक्षेतील गुणांवर भवितव्य अवलंबून राहिल्याने या परीक्षेत कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांवर सर्व भरतींमध्ये अन्याय होत राहतो. निमशासकीय आस्थापना, कंपन्या खर्च वाचविण्याचा विचार करीत असल्या तरी शासनाला मात्र असे करता येणार नाही. शासनाला सर्वांना समान संधी उपलब्ध करुन द्यावी लागेल. "ग्रामसेवक पदाच्या उमेदवारांची निवड स्पर्धा परीक्षेद्वारे होत असल्याने, १२ वी मध्ये कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना पुन्हा संधी मिळण्याच्या दृष्टीने ही गुणांची अट कमी करुन ४५ टक्के करावी"अशी शिफारस समिती करत आहे. या प्रकरणी करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी.

वित्त विभाग

(७) **अधिसूचना क्रमांक २७ :-** महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन (दुसरी सुधारणा) नियम, २०११ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक तेविआ/ १०११/ प्र. क्र. १४/२०११/वित्त आयोग कक्ष, दिनांकित १८ जुलै, २०११.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १५ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(८) **अधिसूचना क्रमांक ५९ :-** मुंबई दारुबंदी (विशेषाधिकार शुल्क) (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीपीए. ०९११/प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २९ मे, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

(९) **अधिसूचना क्रमांक ६१ :-** महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) (सुधारणा) योजना, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एसजीए. १५०८/ प्र. क्र. १२३६/काम-५, दिनांकित २१ फेब्रुवारी, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१०) **अधिसूचना क्रमांक ६२ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. १२/कराधान-१, दिनांकित १६ फेब्रुवारी, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(११) **अधिसूचना क्रमांक ६३ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम,२००२च्या अनुसूची 'क' मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. ६२/कराधान-१, दिनांकित ३० मे, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१२) **अधिसूचना क्रमांक ६४ :-** महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय, व्यापार,आजिवीका व नोकऱ्या यावरील कर अधिनियम, १९७५ अंतर्गत प्रसिद्ध करण्यात आलेली अधिसूचना क्रमांक व्यकर- १०१२/ प्र. क्र. २९/ कराधान-३, दिनांकित १४ जून, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१३) **अधिसूचना क्रमांक ६७ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (तिसरी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/ प्र. क्र. ६१/कराधान-१, दिनांकित १ जून, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१४) **अधिसूचना क्रमांक ६८ :-** महाराष्ट्र ऊस खरेदीकर (सुधारणा) नियम, २०१२, प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक ऊखक. १०११/प्र. क्र. २०७/कराधान-३, दिनांकित ४ जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१५) **अधिसूचना क्रमांक ६९ :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (चौथी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/प्र. क्र. ८४/कराधान-१ दिनांकित ३० जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(१६) **अधिसूचना क्रमांक ७० :-** महाराष्ट्र स्थानिक क्षेत्रांमध्ये मोटार वाहने आणण्यावरील कर (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक इएनएम १३१२/प्र. क्र. १००/कराधान-१, दिनांकित १५ सप्टेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१७) **अधिसूचना क्रमांक ७१ :-** महाराष्ट्र बीअर आणि वाईन निर्मिती (सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ प्र. क्र. २८९(१)/राऊशु-३, दिनांकित ८ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१८) **अधिसूचना क्रमांक ७२ :-** विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ सीआर २८९ (२)/राऊशु-३, दिनांकित ८ ऑक्टोबर २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(१९) **अधिसूचना क्रमांक ७३ :-** मुंबई विदेशी मद्य (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक बीआरएल. ०८११/ सीआर २८९(३)/राऊशु-३, दिनांकित ८ ऑक्टोबर २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२०) **अधिसूचना क्रमांक ७४ :-** गृह विभागाची अधिसूचना क्रमांक बीपीए ०९११/प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २९ मे, २०१२ मध्ये केलेली दुरुस्ती प्रसिद्ध करणारे शुद्धीपत्र क्रमांक बीपीए ०९११/ प्र. क्र. २०६/राऊशु-२, दिनांकित २३ ऑक्टोबर २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १२ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत

नगरविकास विभाग

(२१) **अधिसूचना क्रमांक ७६ :-** महाराष्ट्र नगरपरिषदा आणि नगरपंचायती (नामनिर्देशित सदस्यांची अर्हता व नियुक्त्या करण्याची पद्धत) (सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमएमसी. २०१२/ २२३/ प्र. क्र. ६८/ २०१२/नवि-३२(२), दिनांकित ४ जुलै, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक २२ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

(२२) **अधिसूचना क्रमांक ७७ :-** महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळातील अधिकारी/कर्मचारी (वर्गीकरण सेवाभरती व पदोन्नती) विनियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक सीडीए. २००८/प्र. क्र. ६६८ (भाग-१)/उद्योग-१४, दिनांकित ३ डिसेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व त्यावर खालीलप्रमाणे अभिप्राय व्यक्त केले.

अधिसूचनेच्या मराठी प्रतीमधील नियम २९ मध्ये "सक्षम प्राधिकरण" अशी शब्दरचना आहे. नियम २ (अ) मध्ये नमूद व्याख्या तसेच इंग्रजी प्रतीमधील नियम २९ मधील शब्दरचना पाहता मराठी प्रतीमध्ये "सक्षम प्राधिकरण"याऐवजी "सक्षम प्राधिकारी" अशी शब्दरचना असणे आवश्यक असल्याचे समितीला वाटते. उक्त बाब विचारात घेऊन नियम २९ मध्ये (मराठी प्रत) आवश्यक ते बदल करण्यात यावेत.

वित्त विभाग

(२३) **अधिसूचना क्रमांक ७८ :-** महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व नोकऱ्या यांवरील कर (द्वितीय सुधारणा) नियम,२०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक व्यकर. १०१२/ प्र. क्र. ६०/कराधान-३, दिनांकित १९ ऑक्टोबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२४) **अधिसूचना क्रमांक ७९ :-** शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक एआरएम. १०९६/ २१/२/इएक्ससी-३, दिनांकित १३ सप्टेंबर, १९९६ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस. ०२१२/प्र. क्र. ६७/राऊशु-३, दिनांकित २० नोव्हेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(२५) **अधिसूचना क्रमांक ८० :-** महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (पाचवी सुधारणा) नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक मुवक १५१२/ प्र. क्र. १३९/कराधान-१, दिनांकित २१ नोव्हेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

वित्त विभाग

(२६) **अधिसूचना क्रमांक ८१ :-** महाराष्ट्र स्थानिक क्षेत्रातील मालाच्या प्रवेशावरील कर सुधारणा नियम, २०१२ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक इएनजी१२१२/प्र. क्र. ९९/कराधान-१, दिनांकित २८ डिसेंबर, २०१२.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक ८ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

नगरविकास विभाग

(२७) **अधिसूचना क्रमांक ८२ :-** महाराष्ट्र महानगरपालिका,नगरपरिषदा व नगरपंचायती (प्रभाग समित्यांमध्ये बिनसरकारी संघटना आणि समाजलक्षी संघटना यांचे प्रतिनिधी घेण्यासाठी निकष) (सुधारणा) नियम २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमएमसी. २००९ / १४४/प्र. क्र. ७९/ २००९/ नवि-३२, दिनांकित २१ जानेवारी, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक २२ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२८) **अधिसूचना क्रमांक ८५ :-** महाराष्ट्र मोटार वाहन (पहिली सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमव्हीआर. ०४०८/प्र. क्र. २१२/पुनर्बांधणी-२५/परि-२, दिनांकित २० एप्रिल, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(२९) **अधिसूचना क्रमांक ८६ :-** शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक एआरएम १०९६/२१/२/ इएक्ससी-३, दिनांकित १३ सप्टेंबर, १९९६ मध्ये केलेली सुधारणा प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९ (१)/राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(३०) **अधिसूचना क्रमांक ८७ :-** महाराष्ट्र पेय मद्य (किरकोळ विक्रीची कमाल किंमत) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९(२)राऊशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग

(३१) **अधिसूचना क्रमांक ८८ :-** महाराष्ट्र विदेशी मद्य (आयात आणि निर्यात) (सुधारणा) नियम, २०१३ प्रसिद्ध करणारी अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०३१३/प्र. क्र. १०९ (३)/राउशु-३, दिनांकित ३० मार्च, २०१३.

उक्त अधिसूचना समितीने दिनांक १९ जून, २०१३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतली व कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

समितीच्या बैठकींचे कार्यवृत्त

बैठकींचे कार्यवृत्त

उपविधान समितीची बैठक मंगळवार, दिनांक ३० एप्रिल, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री. माणिकराव कोकाटे, वि. स. स.

(३) श्री. अशोक शिंदे, वि. स. स.

(४) श्री. राजाराम ओझरे, वि. स. स.

(५) श्री. सुमंत गायकवाड, वि. प. स. (निमंत्रित).

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) श्री. म. मु. काज, उप सचिव,

(२) श्री. जितेंद्र भोळे, अवर सचिव.

उक्त बैठकीत समितीने वित्त विभाग (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी-२४), गृह विभाग (अधिसूचना क्र. ५९), उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग (अधिसूचना क्र. ६१), वित्त विभाग (अधिसूचना क्र. ६२), या विभागांच्या अधिसूचनांवर समितीने विचारविनिमय करून सदर अधिसूचनांवर कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत. तर जलसंपदा विभागाच्या (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी १७) या अधिसूचनेसंदर्भात विभागाकडून माहिती मागविण्याचा तसेच साक्ष घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला व नियोजन (रोहयो) विभागाच्या प्रारुप अधिसूचना क्र. डी २२ संदर्भात माहिती मागविण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

उपविधान समितीची बैठक बुधवार, दिनांक ८ मे, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :-

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री. माणिकराव कोकाटे, वि. स. स.

(३) श्री. संजय वाघचौरे, वि. स. स.

(४) डॉ. सुरेश खाडे, वि. स. स.

(५) श्री. राजाराम ओझरे, वि. स. स.

(६) ॲड. जयदेव गायकवाड, वि. प. स.

(७) ॲड. अनिल परब, वि. प. स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

उक्त बैठकीत, वित्त विभाग (अधिसूचना क्र. ६३,६४,६७,६८,६९,७०,७८,८० व ८१) या अधिसूचनांवर समितीने विचारविनिमय करून सदरहू अधिसूचनांवर कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

सामान्य प्रशासन विभाग (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी-२३) या अधिसूचनेसंदर्भात साक्ष घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

उपविधान समितीची बैठक बुधवार, दिनांक १५ मे, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :-

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री. माणिकराव कोकाटे, वि. स. स.

(३) श्री. आप्पासाहेब सा. रे. पाटील, वि. स. स.

(४) श्री. संजय वाघचौरे, वि. स. स.

(५) श्री. अशोक शिंदे, वि. स. स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) श्री. म. मु. काज, उप सचिव,

(२) श्री. जितेंद्र भोळे, अवर सचिव.

उक्त बैठकीत समितीने सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग (अधिसूचना क्र. १०९), वित्त विभाग (अधिसूचना क्र. २७), संदर्भात विचारविनिमय करून त्यावर कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

गृह विभाग (अधिसूचना क्र. ६५), नगरविकास विभाग (अधिसूचना क्र. ६६), महिला व बालविकास विभाग (अधिसूचना क्र. १) ह्या अधिसूचना समितीसमोर ठेवल्या असता त्यावर माहिती मागविण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

उपविधान समितीची बैठक बुधवार, दिनांक २२ मे, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :-

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री. माणिकराव कोकाटे, वि. स. स.

(३) ॲड. यशोमती ठाकूर,वि. स. स.

(४) श्री. आप्पासाहेब सा. रे. पाटील, वि. स. स.

(५) श्री. राजाराम ओझरे, वि. स. स.

(६) श्री. सुमंत गायकवाड, वि. प. स. (निमंत्रित).

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

श्री. म. मु. काज, उप सचिव.

उक्त बैठकीत समितीने उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या (अधिसूचना क्र. ७५) या अधिसूचनेवर माहिती मागविण्याचा निर्णय घेण्यात आला व (अधिसूचना क्र. ९६) या अधिसूचनेसंदर्भात विभागाकडून प्राप्त माहितीबाबत पुढील बैठकीत चर्चा करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. तसेच नगरविकास विभागाच्या अधिसूचना क्र. ७६ व ८२ व उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाची अधिसूचना क्र. ७७ या अधिसूचनांवर समितीने विचारविनिमय करुन कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उपविधान समितीची बैठक मंगळवार, दिनांक ४ जून, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा कार्यकारी समिती प्रमुख.

(२) श्री. आप्पासाहेब सा. रे. पाटील, वि. स. स.

(३) ॲड. जयदेव गायकवाड, वि. स. स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) श्री. म. मु. काज, उप सचिव,

(२) श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

विभागीय प्रतिनिधी :

जलसंपदा विभाग :

(१) श्रीमती मालिनी शंकर, प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग (ला. क्षे. वि.)

(२) श्री. एस. व्ही. सोडल, सचिव, म. ज. नि. प्रा. , मुंबई

(३) श्री. एच. टी. मेंढेगिरी, महासंचालक (वाल्मी), औरंगाबाद

(४) श्री. आर. बी. पानसे, मुख्याधिकारी (जसं) व स. स.

(५) श्री. आर. व्ही. निकुंभ, मुख्याधिकारी (लपा) व स. स.

(६) श्री. प्र. शं. शेटे, उप सचिव, नगरविकास विभाग

गृह विभाग (रा.ऊ.शु.) :

(१) डॉ. शैलेशकुमार शर्मा, प्रधान सचिव

(२) डॉ. संजय मुखर्जी, आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क

ग्रामविकास विभाग :

(१) श्री. एस. एस. संधु, प्रधान सचिव

(२) श्री. दत्तात्रय बोऱ्हाडे, उप सचिव

(३) श्री. तु. वि. लव्हटे, उप सचिव

उर्जा विभाग :

(१) श्री. अजय मेहता, प्रधान सचिव व व्यवस्थापकीय संचालक महावितरण

(२) श्री. अरविंद सिंह, व्यवस्थापकीय संचालक, महापारेषण/महानिर्मिती

(३) श्री. दत्तात्रय वाव्हळ, संचालक (वित्त) महावितरण

(४) श्री. प्रताप मोहिते, संचालक (वित्त) महापारेषण

(५) श्री. घनश्याम पाटील, उप संचालक (तांत्रिक म.वि.नि.आ.

(६) श्री. चं. स. थोरवे, संचालक (प्रकल्प) महानिर्मिती.

उक्त बैठकीत समितीने जलसंपदा विभाग (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी १७), गृह विभाग (अधिसूचना क्र. ३४), ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाच्या (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी ५ व अधिसूचना क्र. ३४), तसेच ऊर्जा विभागाच्या (अधिसूचना क्र. ७५,७६ व ७८), या अधिसूचनांसंदर्भात विभागीय सचिवांची साक्ष घेतली.

उपविधान समितीची बैठक गुरुवार, दिनांक १२ जून, २०१३ रोजी दुपारी १-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख.

(२) श्री. माणिकराव कोकाटे, वि. स. स.

(३) श्री. प्रमोद जठार, वि. स. स.

(४) श्री. अशोक शिंदे, वि. स. स.

(५) श्री. सुमंत गायकवाड, वि. प. स. (निमंत्रित).

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

उक्त बैठकीत समितीने गृह (रा. ऊ. शु.) विभागाच्या (अधिसूचना क्र. ७१,७२,७३ व ७४) संदर्भात विचारविनिमय करून त्यावर कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

विधी व न्याय विभाग (अधिसूचना क्र. ८३) व नगरविकास विभाग (अधिसूचना क्र. ८४) ह्या अधिसूचना समिती समोर ठेवल्या असता त्यावर माहिती मागविण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

उपविधान समितीची बैठक बुधवार, दिनांक १९ जून, २०१३ रोजी दुपारी १२-०० वाजता, विधान भवन, (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख

(२) श्री. संजय वाघचौरे, वि. स. स.

(३) श्री. अशोक शिंदे, वि. स. स.

(४) श्री. राजाराम ओझरे, वि. स. स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

उक्त बैठकीत समितीने गृह (रा. ऊ. शु.)विभागाच्या (अधिसूचना क्र. ७९,८६,८७ व ८८) व गृह (परिवहन) विभागाची (अधिसूचना क्र. ८५) या अधिसूचनांसंदर्भात विचारविनिमय करून त्यावर कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार (उद्योग) विभाग (अधिसूचना क्र. ७७) ह्या अधिसूचनेतील मराठी भाषेतील प्रतींमध्ये अनुक्रमांक -२९ मध्ये ‘सक्षम प्राधिकरण’ या शब्दाऐवजी ‘सक्षम प्राधिकारी’ अशी सुधारणा करण्याचा निर्णय घेऊन समितीने कोणतेही अभिप्राय व्यक्त केले नाहीत.

तसेच जलसंपदा विभाग (अधिसूचना क्र. ८९) या अधिसूचनेसंदर्भात तज्ञांचे अभिप्राय घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

उपविधान समितीची बैठक गुरुवार, दिनांक ४ जुलै, २०१३ रोजी दुपारी १२-०० वाजता, विधान भवन (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख

(२) श्री. बलदेव खोसा, वि. स. स.

(३) श्री. प्रमोद जठार, वि. स. स.

(४) श्री. अशोक शिंदे, वि. स. स.

(५) श्री. राजाराम ओझरे, वि. स. स.

(६) श्री. सुमंत गायकवाड, वि. प. स. (निमंत्रित).

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

विभागीय प्रतिनिधी :

(१) श्री. के. पी. बक्षी, अतिरिक्त मुख्य सचिव, नियोजन विभाग

(२) श्री. अपूर्व चंद्रा, प्रधान सचिव, उद्योग विभाग तसेच सामान्य प्रशासन विभाग (अ. का.)

(३) श्री. सुधीर श्रीवास्तव, प्रधान सचिव, वित्त विभाग

(४) श्री. राजेश अग्रवाल, सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग

उक्त बैठकीत समितीने सामान्य प्रशासन विभागाच्या (प्रारुप अधिसूचना क्र. डी-२३) प्रारुप अधिसूचनेवर संबंधित विभागीय सचिवांची साक्ष घेतली.

उपविधान समितीची बैठक बुधवार, दिनांक ३१ जुलै, २०१३ रोजी ३-०० वाजता, विधान भवन (कक्ष क्र. २००२) मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदरहू बैठकीस खालीलप्रमाणे सन्माननीय सदस्य व अधिकारी उपस्थित होते :—

उपस्थिती

(१) श्री. गणपतराव देशमुख, वि. स. स. तथा समिती प्रमुख

(२) ॲड. यशोमती ठाकूर, वि. स. स.

(३) श्री. संजय वाघचौरे, वि. स. स.

(४) श्री. राम कदम, वि. स. स.

(५) ॲड. जयदेव गायकवाड, वि. प. स.

(६) ॲड. अनिल परब, वि. प. स.

(७) श्री. सुमंत गायकवाड, वि. प. स. (निमंत्रित).

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,

(१) श्री. सुभाषचंद्र मयेकर, उप सचिव,

(२) श्री. जितेंद्र भोळे, उप सचिव.

सदरहू बैठकीत समितीने प्रारुप अहवालावर विचारविनिमय केला व तो संमत केला.

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई